Орган Руського Народного Союза в Америці

Свобода

SWOBODA

РІК XIX. НЮ ЙОРК, Н. Й. ЧЕТВЕР, 12. СІЧНЯ, 1911. ЧИСЛО 2.

VOL. XIX. NEW YORK, N. Y., THURSDAY, JANUARY 12. 1911. No. 2.

✝

о. Николай Стефанович, парох П.тсбурґа помер.

І опять виросла на нашому шляху нова, чорна могила. Нова, болюча рана обкипіла кровю на народному орґанізмі. Нестало одного з найщирійших робітників на нашій народній ниві.

В неділю рано, в другий день Рождества Христового, дня 8-го с. м. телеґраф розніс по всіх закутинах американської Руси сумну вість, що перестало бити серце чисте як хрусталь, що покинув сю долину сліз і плачу щирий і ясний як сонце вожд і провідник народа. Неначе громом поразила ся вість усіх без винятку: тих, хто знав особисто Покійника, хто чув про Нього, читав про Його невсипущу діяльність, хто почував себе із Ним членом одної родини — Руси-України. Днесь біль ще надто великий, страта надто ще страшна, щоб мож говорити спокійно про величезні заслуги Покійника для нашого житя за океаном, щоб мож взагалі належито зрозуміти сей безмір понесеної страти, важкість заданого удару.

І ми днесь не беремо ся за се...

Похорони відбули ся в середу, 11-го січня в Пітсбурґу.

Нехай ся нерідна земляця перем Тобі стане, відішовший до Батьків народний труженнику!... А щирі сльози усего нашого люду, що провожували Тебе у послідну путь, з якої нема вже повороту, хай перлами-самоцьвітами впадуть перед престол Всевишнього, щоб вамолити Тобі заплату за сі всі блага, що душа Твоя розсіяла на нашому шляху у туземнім житю!...

Вічна Тобі память!

[Ст]річу новому рокови.

[illegible] без гуку сконав рік [illegible]сот десятий. Чи [illegible] жалувати?... Нема по[illegible] і всі його попередні [illegible] праніс нам нічого, окрім [illegible] рік класової неторпи[illegible] [illegible] неудач і занидін. [illegible] колись китали, з тим [illegible] Ми за його житя [illegible] бала, та за те багато [illegible]

[illegible] тура ще доси к [illegible] [illegible] шкіл, ніяких читалень, [illegible] вітних інституцій, нія[illegible] фондів. Не маємо чим [illegible] перед собою. ані [illegible] [illegible] братанг [illegible] поперла мараж[illegible]янщина. До вищих національних стремлінь, до благороднійших поривів ми були нездібні. Поза своїми особистими інтересами ми не бачили сьвіта Божого. Вузкоглядні погляди затьмали наш ум і ми лишили ся позаєбобками: байдужні до всього, що не дотикало безпосередно нас самих, нашого власного „Я“... У нас горою пришайені „бізнес“, а справи загальні не обходять нікого. Нашим повсякденним гаслом став відомий американський клич: help your self! помагай собі сам! Як не вмієш або не можеш помогти самому собі — то гинь, — пропадай, як пропав рік тисяч девятьсот десятий!...

Наша інтелігенція клопочеть ся тільки тим, як захопити в свої руки моральний провід над робітницькими масами. Суть сього проводу полягає в тім, щоб бідного, [з]нущеного робітника як найбільше обаламутити. Але подати правдиву поміч сьому робітникови, визволити його з неволі просьвітної й економічної — якось ніхто не спішить ся... А тимчасом наші бідні робітники гинуть як мухи. Нема дня, нема майже одної години, щоб руська робітницька кров не скропила собою вільної американської землї... І на землї і під землею, і на водї і під водою (у всяких підводних тунелях), і в майнах і в фабриках, і під колесами желїзничих поїздів та панських самоходів — всюди трупи і трупи або тисячі нещасливих калїк. Гей, незавидна та доля наших чорноробів! Гляньте лишень в статистику одної руської запомогової орґанїзації. Гляньте прим. в відповідну рубрику нашого Р. Н. Союза! Кілько досмертних калїк, кілько убитих та потороцених, кілько осамотнених вдів та сиріт! Ціле море сліз, ціле пекло невиносимих мук і горя! А порахуйте но тепер тих, що приневолені добивати ся лучшої долї страйками! Що вам здасть ся? Чи не защемить ваше серце на вид такого бзталання? Чи можете придивляти ся спокійно на нужду брата свого?!...

Минув ся старий рік, а настав на його місце новий: тисяч девятьсот одинайцятий. Як його витати? Чого від него надїяти ся? що він нам принесе?... Чи у нас лишить ся всьо по старому, чи зачнемо вже жити новим житєм? Коли-б сей новий рік був людиною, а ми спитали його про свою будучу долю, він безперечно так до нас відозвав ся-б: „Кохані! я прийшов до всїх і для всїх. Я єство міжнародне і безпартійне. У мене всї рівні, всї однакові. Я не роблю між людьми ріжниць. Мене Бог післав на сьвіт, а у Бога нема виїмків. Я всїм людям однаково прихильний, всїм щастя бажаю. Як будете щасливі — то се не моя заслуга; як будете нещасливі — не моя вина. Дав вам Бог розум, дав вільну волю. Чомуж не уладите собі житя так, щоб не потребували нарікати на мене і моїх товаришів? Чи я тому винуватий, що ви не хочете або не умієте подбати про свою власну долю? Чому не домагаєте ся від своєї інтелїґенції, щоб вона вивела вас з безпросьвітної тьми на сьвітло денне? На що годуєте своїми власними руками народних галапасів і неробів? Чому не закладаєте своїх шкіл, читалень, хорів і аматорських кружків? Чому на часопись та книжку жалуєте центів, а не жалуєте пропивати долярів? Чи я тому винуватий, що ви подїлили ся на дрібні, ворожі собі партії і не хочете жити в примірній згоді? Чи се моя вина, що ви не знаєте своєї власної історії і нїчого з неї доси не навчили ся?... Чому не шануєте своїх народних сьвятощів, чому помітуєте своєю рідною мовою, чому не учите своїх дїтей по руськи? Чи ви, нещасні, думаєте, що Бог буде благословити такому виродови, що цураєть ся свого рідного, а лїзе в чужий огород?! Я неповинний! На мене ви не нарікайте, бо я вам не ворог, але ви самі себе ненавидите, ви самі собі ворогами! Як ваш приятель я вас остерігаю, що моє житє недовге... По менї прийде небавом мій новий наслїдник. Дай Боже, щоб і він був для вас ласкавий, але за него я вам не можу ручити. Як не поправите ся, як не розпічнете сейчас нового, лїпшого як доси житя — він певно кине на вас тяжкий проклін, бо хто самохіть закладає собі на шию стричок, сей мусить бути проклятий! Чувай, руський Народе, бо тільки в твоїх власних руках твоя будуча доля!“

Біда, нещастє, горе, недоля. Якийсь діявол видер з наших сердець всї людяні чувства, а посіяв сїмя байдужности, лїнивства, зависти, злоби. Нїякі патріотичні поклики не мають доступу до нашого розуму і волї. Всьо бери, йно мене лиши! Моя хата з краю, я нїчо не знаю! О, люди, люди! Схаменїм ся, покаймо ся, бо буде зле! Бог проклене нас, як прокляв колись вибраний нарід ізраїльський. Чи на те ми чекаємо?..

Та ми не тратимо надїї. Ми віримо, що уся Американська Русь розпічне з новим роком нове житє. З надїєю на лучше, ідеальнїйше житє входимо отсе в гостинні пороги усїх наших братів і кличемо з глубини душі і серця: Витай нам, Американська Русе, з новим тисяч девятьсот одинайцятим роком! Нехай Всевишний надїлить Тебе всїм щастєм сьвіта! Нехай пламенна любов огорне Твоє серце і нехай національна сьвідомість та патріотичні почуваня поселять ся у душі Твоїй! Вставай, дрімучий Велитню, відроди ся, кріпи ся! Не нарікай, не тужи, не плач!.. Кинь лихом об землю, плюнь здорово в широкі жмені, возьми біду за барки і сьміло до борби, а вийдеш певно побідником.

Новорічна дума.

Новий рік прийшов, все старе знайшов,
Не змінилось нїчого.
Та жаль менї жаль за роком старим,
Сам не знаю длячого.
Мабуть жаль менї, що тут в чужинї
Так житє коротаю,
А брати мої падуть у борбі
Там — у рідному краю.
Падуть у борбі, гинуть у тюрмі,
Сльози й кров проливають,
А я не могу полинуть до них —
Тут і там не пускають...
Коб я змогу мав, щоб крила достав,
Поміг би Вам, кохані;
Впав би у борбі і як рік старий
Розплив би ся в нірвані.

Сава Чернецький.

Рідний край до своїх Братів і Сестер в Америці.

E 7

Дорогі наші Рідні!

Ви певно згадуєте нераз ту хвилю, коли покидали свій рідний край. З яким великим смутком і жалем Ви прощали його, їхали ген за море шукати краспої долї. Нам лишили сльози і тугу за Вами, а самі забрали з собою грудку рідної землиці, зрошеної потом і кровію Ваших батьків. — Ми тою грудкою коханої землиці по віки звязані з собою: звязані однаково безмежною любовію свого народа, смутком над його недолею, та обовязком праці і жертв для нього.

Та всї ми не можемо йти Вашими слїдами і перенести ся на чужину, щоби там заживати волї, бо хоч і зле нам живеть ся; то таки жаль нам ще покидати своєї прадїдної, дорогої нам землї, сподїючись, що і в наше віконце засьвітить ще колись сонце. Ми тут у себе мусимо витворити підстави нашої народної свободи і незалежности. Щоби однак дійти до своєї цїли, мусимо цїлому нашому народови дати просьвіту, якої не дають нам польські школи, де за рідну нашу молитву закатовують наші дїти на смерть! І тому то від кількох лїт зачали ми нерівну борбу о нашу школу, а Вам певно звісно, кілько то жертв понесли, насидїлись по арештах і кілько крови проляли безуспішно наші молоді борцї-академіки в борбі за найвисшу нашу сьвятиню наук — університет! Та нам треба не лиш найвисших, але всїх шкіл, від народних почавши, де би учили наші учителї — батьки, а не чужі кати-людоїди! І вже перед кількома лїтами зачали ми власними силами, власним грошем, закладати свої рідні приватні школи, а передовсїм ґімназії: і наш нарід зрозумів вагу сих шкіл та почав складати на сю цїль послїдний сотик. Але і вороги зрозуміли значінє нашої школи, бо вони знають що коли з тих шкіл вийдуть сьвідомі борцї за наші права, то їх панованє над вами скінчить ся, і тому вони уживають всяких способів і средств, щоби нас знищити. Ми однак не сьміємо уступити з тої найпевнїйшої дороги до народного відроженя, бо нам не позволяє журба о будучність нашого народа і наша народна честь! І почалась у нас нерівна борба, до котрої мусить станути цїлий наш нарід: тож і Ви, Дорогі Братя, з чужини подайте нам руку до помочи!.. Саме тепер настане час коляди і коли засядете до спільної Сьв. Вечері,*) то пригадайте собі, що в тім самім часї і в тій самій годинї сьвяткуємо і ми тут у нас се величне сьвято Рідзва Христового, а наш цїлий нарід відчуває духом, що ми одна велика родина. Тож в імя тої єдности цїлого нашого народа — просимо Вас о сьвяточний дарунок на „Рідну Школу“, а дарунком тим нехай будуть жертви з коляди, або инших складок підчас сьвят. Кілька центів зложених на фонд „Рідної Школи“ не зробить Вам великого ущербку, а нашим дїтям принесе неоцїнену користь. — Тай не лише на сьвятах, але також при всяких инших нагодах памятайте про складки на сю цїль — тай від себе не жалуйте — а гріш виданий на школу, звісно, не пропаде марно! Всякі жертви просимо висилати до тов. „Днїстер“ у Львові на книжочку вкладкову ч. 6800 (фонд „Рідної Школи“).

Тими жертвами Ви дасьте доказ, що межи нами а Вами істнує братерська звязь і що ми є дїтьми одної великої вітчини! — З тим словом здоровимо Вас усїм найкрасшим добром, і пересилаєм Вам дружний привіт з Вашої вітчини, старого краю.

Львів, дня 30. падолиста 1910.

КРАЄВИЙ ШКІЛЬНИЙ СОЮЗ у Львові.

М. Грушевський в. р. голова. — *о. Омелян Ван[illegible] секретар.*

(*) Повисша відозва, як сьвідчить почтова печатка, вийшла зі Львова 29-го грудня м. року, тому то ми її, на жаль, дістали за пізно, щоб помістити у сьвяточнім числї, до якого вона і була призначена. Містимо її однак тепер, хоть трохи і пізно, але вповнї сьвідомі того, що на справу піднесену у ній нїколи не пізно, що вона вічно нова, пекуча, як і вічно новою є ся рана нашого народного орґанізму, безупину роздирана лютою рукою катів. „Фонд Рідної Школи“ поручаємо нашим землякам як найгорячїйше.

ЕВГЕНІЙ ГРЕБІНКА.

ЧАЙКОВСЬКИЙ

Роман з козацької старини

З російського переклав

КСЕНОФОНТ КЛИМКОВИЧ.

(Дальше)

ЧАСТЬ ДРУГА.

I.

...... Cher amant,
J' ai vecu pour t aimer, et je meurs en t aimant
Je les ai tous perdus.... je n'ai plus qu'a mourir.
Gilbert.

Як поїхав кошовий із старшинами, Олексій з Мариною, упавши на коліна, помолились Богови, обнялись і поїхали на зимівник старого Касяна. Та й от вони самі на чистому степу. Січ уже сховала ся з виду; кругом зелена пустиня — тільки земля та небо; по земли срібляною филею, наче море, улискуєть ся ковиль, коли вітер з легка його заворушить; на небі горить одиноке сонце. Тихо, пусто — але нашим подорожним степ не здавав ся пустинею: їх душі були повні внутрішньої жизни, серця близько бились одно біля одного; їм усьміхав ся божий мир і вони усьміхались дивлячись на нього і, поглядаючи на себе, стискали ся за руки, як би хотіли переконатись, чи не сон отсе? Щасте було надто велике, надто несподіване...

На далекому овиді показала ся чорна точка, вона, здавалось, не більшала, не меншала і не рушалась на боки.

— Не вже-ж отсе ворог? — сказав Олексій, — але бути не може.

— Корч або камінь, — одвічала Марина.

— Скільки я тямлю, тут ні звідкіля взяти ся ні корчеви ні каменеви! Нарешті, побачимо, — додав Олексій, зупинив коня, підніс до очей нагайку і, прижмуривши ліве око, правим через нагайку довго дивив ся в даль.

— А що? — спитала Марина, коли Олексій, опускаючи нагайку, дводумчиво стиснув плечима.

— Не возьму в толк, що се, а щось живе; як прицілити певно нагайкою — сходить трошки в бік з нагайки. Чого-ж воно ані їде до нас, ані втікає від нас?

Мабуть орел теребить заяця.

— Похоже на теє, приїдемо близче, побачимо.

Чим більше підїзджали вони до незнакомого предмету, точка усе більшала, яснійше визначувалась форма предмету і небавом легко можна було розрізнити стоячого коня, а біля нього задом оберненого чоловіка, що припав над чимось на коліна. Чоловік був тільки в шараварах і сорочці, катанка і жупан лежали на боці, кинені на траву; засукавши рукави по локоть, здавало ся, він щось звязував або розвязував, і так був занятий, що й не чув, коли його кінь, побачивши чужих, насторошив уха, витягнув шию і заржав з тиха: він аж тоді обернув голову, коли Олексій був від нього на два кроки.

— Микито! — закричав Олексій.

— Да, Микито! Добре тобі горлати! Подиви ся, от твоя робота!

На те він встав, держачи в руках окрівавлений ніж і показав їм на лежачу мертву жінку.

— Бідна Тетяна! не вже-ж ти її зарізав, Микито?...

— По мові пізнати гетьманця! правий Запорожець не скаже сього! Микита Турка ріже, Татарина ріже, Жида ріже, і всяку нехристь ріже, а баб не стане різати! Ти вбив її своїми бистрими очима, та чорними бровами, та солодкою мовою! Дурна була покійниця та й годі... А подумаєш, — то й я дурак.

— Бог з тобою!...

— Бог зо мною, завше зо мною, тому що я християнський лицар, а все таки моя правда: дурне я зробив, що поїхав до Варки в шинок; думати — то я розумно думав, а вийшло дурне: я думав тебе спасти, Олексію, а погубив добрячу бабу!.. Я, бачиш, як учув від пан-отця, що є спосіб визволити від смерти, так і поїхав нарошно до Варки в шинок, відвів на бік Тетяну і розказав їй, в якій оказії находиш ся: дивлю ся, вона побліднла, бідна, як полотно, певне душею почула близький конець. Я бачу, що розжалобив Тетяну, та й став просити її: спаси, кажу, військового писаря, коли мене любиш; через тебе, кажу, пропав старий писар — нехай же через тебе молодий поживе на сьвіті... Як кинеть ся вона мені на шию, як стала цілувати мене, та й каже: я тебе тепер так люблю, Микито, як ніколи не любила: ти мій такий і сякий; я поїду на Січ, вирву Олексія з рук смерти, їй-Богу, вирву!... і знов кинулась цілувати... мені навіть стало якось маркотно, що дівка так мене любить, а буде твоєю жінкою... Я гуляв всю ніч, прокинувсь пяним, оставив у шинку все кримське золото, і споїв з ніг і свого товариша Бурульку, і Варку, і її племінниць, а після півночи поїхав до дому. Я підождав трохи в долині недалеко від балки на Тетяну: вона небавом приїхала до мене на Бурульчиним коні і в його кобеняці; ми поскакали і в рапці були вже на площади коло помостика, де похожував невірний Татарин, чигаючи на твою хрещену голову... Що було після, ти сам знаєш... Ех бідненька! бач, як її протягнуло!... Жаль!... Весела була Тетяна!...

— Зачим же тепер ти тут? що ти робив коло неї?

— А що-ж? хиба гріх помогти християнській душі? Покійниця хоч була баба, та все таки християнка. Бачить Бог, як жалко мені стало, коли погнали її хлопці геть з Січи, хоч я й сьміяв ся над нею з другими, і тюкав з політики як на скажену собаку. Ще добре, що на Січи було багато знакомих небіжці між молодими козаками; ті якось її захистили: обступлять, буцім штовхають, а самі все дальше та дальше виводять із Січи, а то старі убили-б були її на смерть. З разу бідна Тетяна йшла хитаючись, спотикалась тропки, видиралась на боки, крутила головою, буцім чоловік, що що-лише винирне з води, а далі нічого, освоїла ся, привикнула: кого й сама товкне, кого полає, кому язик покаже, так що всїх розвеселила. Вивели ми її за ворота Січи і сказали: Рушай собі тепер на всї чотири сторони, тепер твоя воля!

— От вам за труди, — сказала Тетяна, і плюнула нам майже в очи та й побігла в степ.

З політики не мож було нікому провожати її, а до того всї квапились на площадь, довідатись, що там дїєть ся. А коли я побачив, що діло пішло гарно і тебе повели вінчати з Мариною, то й подумав: тепер Чайковському і чорт не брат; хиба одна з ним біда буде — що баба повисне на шиї, а тепер, поки народ галасує і товпить ся коло церкви, мене ніхто не помітить, поїду, провідаю Тетяну; сїв на коня, махнув по сьвіжому слїду, як собака за заяцем, і найшов її тут.

— Мертву?

— Де там мертву! живісеньку! Лучше-б мертву застав, а то — сидить на траві, задумалась, і дивить ся на мідяний дукач, що висїв у неї на шиї разом з хрестиком. Здорова, Тетяно! — сказав я, — ти ждала мене?

— Здоров, Микито, — одвічала вона, — і не думала ждати!

— От тобі й раз! чого-ж ти сидиш тут, дурна бабо?

— Втікала, Микито, — каже вона, — змучилась, дуже змучилась, ноги підкосились, так сїла відночити. А ти чого тут їздиш, дурний козаче?

— Вольному козакови ніхто не закаже їздити, де йому хочеть ся. Я приїхав тебе провідати, моя уточко, та й привіз тобі гарну вісточку: наш Олексій жив, здоров і тобі кланяєть ся...

— Не вже-ж? — закричала вона, — ви одняли його в кошового?... Ото молодцї-Запорожцї! Розкажи-ж швидче, як се було!

І де то взяла ся сила в покійниці! Перше ні жива ні мертва сиділа, а то жваво скочила на ноги, ухватила за поводи коня і кричить: „розказуй!" Я розказав її все, як було: оставив, кажу, їх в церкві... Дивлюсь: випустила Тетяна з рук поводи, поблїдла, опустила руки, витягнулась і дивить ся на мене так страшно, буцім зїсти хоче, а сама сьмієть ся...

— Що з тобою? — спитав я.

— О! старий дурню, — сказала вона, — ти менї такі вісти носиш?... Мій милий, мій Олексій вінчаєть ся з другою... а ти за чим тут?... Слухай пісню:

Ти думаєш, дурню,
Що я тебе люблю,
А я тебе, дурню,
Словами голублю!...

Розумієш, Микито?... Я думала, він умер... Жаль було, душа боліла, тільки й радувалась, що ні її ні менї не дістав ся!... А тепер, ох!... весїлє, сьвічки, гріб!... Чуєш! сьпівають!

Жук гуде,
Сватьба буде...

Чуєш? ходімо!

Тут вона залила ся сльозами, а я догадав ся, що кругом дурак!... що вона тебе, Олексію, любила, а мене голубила словами, і справді гірко стало, не від того, враг її возьми, щоб я любив її, як там пани любять ся в Польщі, а з досади, що баба, та ще й молода, та звела мене! Лях не звів, Татарин не звів, а звела баба!... Приснить ся, так перехрестиш ся!... Трохи поплакавши, Тетяна заговорила до мене, та я нічого вже не второпав: то кланялась тобі, то цїлувала хрестик і мідяний дукач на шиї, та дивлячись на дукач, нагадала свою неньку, просила в неї благословеня, потім засьпівала весїльну пісню... затягнула високо-високо, я вже було й заслухав ся; як раз зупинилась, буцім хто її рот заткав рукою, і повалилась на землю... Я до неї — не дихає, очи отворені і не рушають ся... Що будеш робити? — нагадав я, що минувшого року майже така сама причта лучилась з моїм гнїдком, зовсїм здихав конака і ноги відкидав; порадили люде пустити степову кров — він і ожив. Не було в мене пущала, я взяв ніж і пустив Тетяні степову кров: як пішла кров як належить ся, — дивлюсь: зітхнула Тетяна, повела очима, подивилась на мене та й шепче: „Прощавай, Микито, кланяй ся Олексієви... та зними з моєї шиї і дай йому сей мідяний дукач: в ньому, кажуть, багато сили, він..." та й не договорила... Богови душу віддала. Я вже й тру її сукном, і горівки ллю в рот, ніщо не помагає, холодна як лїд... От що!...

— Бідна Тетяна! — сказав Олексій, — царство їй небеснеє! добра була душа! Що-ж ти, Микито, станеш робити?

— Викопаю шаблею яму, прочитаю молитву та й поховаю небогу.

— І я поможу тобі...

— А куди ви їдете? — спитав Микита.

— На зимівник Касяна.

— От же що я тобі скажу: їдь ти з жінкою своєю дорогою; дорога тобі ще далека: дай Боже засьвітла добратись, не заморивши коней; а як зо мною ще простоїш годину, другу, то прийдеть ся заночувати в поли. Козакови то в поли ночувати — здоровя набиратись, та бо ти не сам, з тобою така птиця, що під час і роси боїть ся. Їдь, брате Олексію, нехай я один поховаю Тетяну, в тебе є тепер об чім журити ся... Прощавай, Олексію! та візьми дукач, що тобі відказала Тетяна.

— Бог з ним! Що вона менї була? нічого! За чим же я візьму дукач?

— Дай його менї, Микито, — сказала Марина, — вона менї рідна, вона любила мого Олексія, я носити-му її дарунок... Ти менї даш його, Олексію?

— Бери, коли тобі хочеть ся, моє золото! — говорив Олексій, надягаючи на шию Марини шнурок з мідяною татарською чи турецькою монетою, і дивлячись їй в очи, повні слїз.

— Бач, які горлиці! — аж закричав Микита, — не пристало вам бути біля мертвого, забирайтесь відсїля!... Прощавайте! Най вас хоронить Бог та заступить від напастей сьвята наша Покрова!...

Олексій і Марина спращались з Микитою і бистро поскакали по степу, мов утїкаючи від страшного видовища смерти. Микита вийняв із похви шаблю і зачав копати могилу, сьпіваючи в пів голоса:

Вітер віє, трава шумить,
В степу вбитий козак лежить:
Не для нього вітер віє,
Не для нього сонце гріє —
На голову, покриту
Зеленою ракитою...
Вже сїв ворон, та й рад кряче,
А кінь вірний в ногах плаче.
„Не жури ся, моя мати!
Є у мене нова хата:
Три дощечки соснові,
А четверта кленовая!..."

II.

А дѣвушкѣ въ семнадцать лѣтъ,
Какая шапка не пристанетъ!
А. Пушкинъ

І тепер, проїзджаючи Херсонські степи, ви часто можете бачити подобіє запорозьких зимівників, або хуторів, на котрих жили жонаті Запорожцї. Той сам тип з каміня, досить нерівний, тому що круглі ріняки завше неохотно пристають до себе, і оставляють про між собою отвори, котрі тепер иноді селяне замазують глиною; в старину вони служили замість амбразур; з них мешканець зимівника виглядував на степу друга і недруга, а в случаю потреби посилав недругови шпарку кулю. І тепер така огорожа часто вкрашаєть ся з верху густим вінком із сухих віток колючого степового тернівника, що в старину було конечним уcлівєм. І тепер многі хати кладені з каміня покриті соломою або грубим бадилєм степового буряну. Словом, хто бачив пів-дикийХерсонський хуторець, той може мати понятє о поверхности запорозьких зимівників, тільки що ті часто бували просторнійші і в своїй камінній обгороді вміщали або могли вміщати все хозяйство, навіть скирти хліба і стада.

Вже був вечір, коли Чайковський з своєю жінкою приїхали на зимівник Касяна і зупинились у воріт. Здавалось, нема в ньому ні одної живої душі, мов крута батерія стояв зимівник, обведений високо камінною стїною, часто обтикану з верха тернівником; тільки собаки, почувши чужих, лаяли за тином.

— Отвори, дядьку Касяне! — закричала Марина.

— Мовчи, — сказав Олексій, — хто так говорить, та ще й нічю, з Запорожцем! Біду накличеш, чуєш?

Справді, хтось підійшов з середини к тинови; стая воробців, що дрімали на тернівнику, порхнула; тихо клакнув від рушниці курок...

— Пугу! пугу! — закричав Олексій, приложивши воронкою до рота кулак.

— Пугу? — питайно провів таємничий, невидимий голос за обгородою.

— Козак з Лугу! — одвічав Олексій.

— І давно-б так! — сказав голос. — Хлопці, отвирайте ворота, а коней привяжіть там, де й наші. Милости просимо до хати!

— Ваші голови, пане отамане і товариство, — говорив Олексій входячи з Мариною в хату.

— І ми ваші голови, ваші голови!... прошу сїдати, — одвічав хазяїн. — Відкіля Бог веде?... Хлопці, дайте меду!... з дороги не зле випити...

— А ти й не пізнав мене, дядьку Касяне? — сказала до хазяїна Марина.

— Так і є! він! заложу ся, що се ти кричав у воріт, як баба. Від тебе тільки й може воно вийти.

— Вгадав, дядьку.

— Дякуй Богови, що з тобою розумний товариш, і знає всї наші поведенції, а то недалеко було-б тобі попробувати кулї.

— За що?...

— Ще й за що? Пожив на Січи, хоч небагато, а ума ні кришки не набрав ся! Всякого народу волочить ся по степу; коли хто не відкликнеть ся по нашому, так і не наш, а коли нічю ходить, так і неприятель, а коли неприятель, бий його, поки він тебе не вбив. Подякуй свому товаришу...

— Він менї не товариш, а муж, дядьку Касяне.

Старий Касян мовчки впялив очи в Марину, як-би не розуміючи, що йому треба робити: чи сьміятись, чи сердитись за такий непутний жарт, і попав у жах, коли Чайковський розтолкував йому, в чім діло.

— Ох, ти окаянна! — суворо говорив Касян, — так ти звела мою сиву чуприну, мов теля?... Щастє ваше, що ви у мене в хатї і віддали менї свої голови, а то я знай сердитий, дуже сердитий... Певне, всї ви сотворені для обману... Як умерла покійниця жінка, от і подумав: всьому кінець! спочивай, Касяне, на старости, вже ніхто тебе більш не стане обманювати, — а тут найшлась друга... і не знав і не відав, привязала ся Бог-знає відкіль на дорозї і в круглі дурні пошила... Сором подумати... Господи много-милостивий! — продовжав сумно Касян, набожно дивлячись на образи — прости менї старому дурневи моє согрішеніє... За два дукати завів було я в рідну Січ страшного неприятеля, гірш Ляха і Татарина, злїще турецької джуми і кримської лихоманки... завів було окаянну бабу!... Не знав я, Господи, що воно таке, їй-Богу, не знав... от тобі хрест сьвятий!...

Касян перехрестив ся. Після молитви Касян успокійнив ся. Марина зачала в нього прохати прощеня.

— Бог з тобою, я на тебе не серджусь; на себе серджусь я, що здурів... Ну, та було, що було, певне так Богови завгодно, минуло — і я забуду... Тепер моя річ поважати тебе: ти єси жінка славного Запорожця Чайковського, наш кошовий вас поважає, і не забув мене старого: відправив до мене в гостї, спасибі' йому; живіть у мене, поки не навкучить ся... От вам моє слово!

Олексій і Марина кинулись обіймати Касяна.

— Годі, годі, дїти! ви задушите діда, — говорив Касян, втираючи сльози, — ви добрий народ, Бог вас бери!... Були і в мене дїти, була жінка... Нема дїтий, нема синів: один утонув під Азовом, другого спекли Ляхи, а третього кінь убив, свій кінь... добрий був кінь, а убив сина!... ні за що, ні про що пропав чоловік!... От пятий рік жінка умерла... і я один доживаю віку з хлопцями... Спасибі' вам, що приїхали.

— Та бо ти, здаєть ся, Касяне, не любив жінки? — спитала Марина.

— Хто тобі сказав? Може не любив, а може й любив. Не все правда, що говорить ся, не все золото, що блищить ся!... Не любив!... А який же нечистий заставив би мене женитись?... Я не пан який, мене ніхто не присилує против волї!... Е, багато говорити, та нічого слухати, — сказав весело Касян, махнувши рукою, — ви, либонь, голодні з дороги. Гей, кухарю! звари нам вечерю: в мене гостї, я помолодійшав двадцятю роками, їй-Богу!... Вари до молока тетерю, та мамалигу до масла, а хлопцї най заварять знамениту варенуху! Вибачайте, пани! ви, гетьманцї, привикли до вареників, галушок, пампушків, буханців і всяких ласощів, а наші степові запорозькі страви прості.

— Ми й самі, батьку, Запорожцї, — сказав Чайковський.

— Добре, добре! от спасибі' за правду. Зови мене, синку, батьком; давно я не чував сього йменя... Їй-Богу давно, мої дїти!...

Тепер многі, навіть з моїх земляків, дуже хороше знають і штрасбурський пиріг і лимбурський сир, і пємонтські труфлї, і багато инших сьому подібних річей, правда, дуже приємних — а, заложу ся, стануть тупицею при словах „тетеря", „мамалига", „варенуха". Се старина! скажуть менї в одвіт. Згода, але ми знаємо найменші привички старинних Греків і Римлян, знаємо, що Римляне любили смажити солонину з медом і дактилями, або що пересипували смашним столом, вони pour la bonne bouche їли иноді живих рибок. Зачим же нехаяти рідну старину?... Впрочім, я обережлю вас подрібностями і скажу короткими словами, що „тетеря" ... би рідка каша з житньої муки, на воді, молоці, або на чім хто любив; „мамалига" — ніби пуддінґ з кукурузяної муки: їдять її, поки горяча, з сьвіжим коровячим маслом і крають ниткою; а „варенуха" — варене вино з сушеними овочами і острим корінєм, щось ніби ґлінтвайн.

За вечерею старий Касян розвеселив ся і обіцяв, коли через неділю не буде ніяких вістей з Січи, сам поїхати в Лубни до полковника Івана і на всякий спосіб добитись в нього одвіта...

— А тепер випємо ще по чарці варенухи, — продовжав Касян, — та з дороги може й спати пора.

При тім він мигнув на Марину сивим вусом, прижмурюючи ліве око. Марина почервоніла.

— Вам ніхто не перешкодить спати, — говорив Касян, — я вам відчиню сьвітелку моєї покійниці; тепер хоч і з Богом, спочивайте, дїти, на здоровлє... Та ні, погодіть...

(Дальше буде).

Метелик.

Бідний нічний сїрий метелик сидів в темному вохкому льоху, за бочкою з капустою. Сидів сумно, стуливши свої темні крильця.

Так смутно йому було, дарма, що не був він там самотним, — мав таки сусїда; сусїд той був лилик; та з того сусїдства не велика була користь для метелика: лилик був неговіркий, понурий собі, та до того ще з якимсь призирством дививсь на бідного метелика, — сказано не рівня!

Лилик сидїв тихо в своєму кутику, ні за чим він не жалкував, та нічого й не бажав, хиба тільки кутка ще темнійшого, щоб міг сидїти там спокійно і ніколи того прикрого, разливого сьвітла не бачити. Правда, тут у льоху теє сьвітло не дуже докучало, — а все таки часами дехто надходив із сьвічкою, навіть часом і над бочкою нахиляв ся, набираючи капусти, і се було дуже прикро лиликови; коли-б сила — він би теє сьвітло крилами згасив на віки.

Метелик на своїм недовгім віку ще не бачив сьвітла, душею тілько чув він, що десь то є сторона краща, яснійша ніж його рідний льох, бо часом з малого віконця, що було в льоху, падав блїдесїнький промінь, та не міг метелик і розібрати, що то воно таке теє сьвітло і яке воно повинно бути. У темному куточку промінець той був ледви примітний, — тоненький як ниточка, та блїдий, мов погляд недужої дитинки. Сидить було метелик та все шле свої думоньки за сьвіт той ясний; — але де він? — того ні думка, ні серце не знали, а порадити ся ні з ким, бо де-ж та порада? (Хиба — лилик, так знаєте самі, з нього поради було мало!) Летїти шукати того сьвітла метелик не мав відваги і сили.

Хто знає, може наш метелик так вік свій короткий звікував би у темряві самотний, — та инша доля судила йому. Якось прийшла служниця по капусту до льоху, та поставила сьвічку [illegible] як раз напроти метелика. Боже! яким [illegible] личним, блискучим, повабним здалось метеликови те сьвітло! Він затріпотів крильцями і хотів кинутись на сьвітло, але служниця в ту хвилину взяла сьвітло й подала ся геть з льоху.

Не втерпів метелик, забув своє безсилля, забув свою несьвідомість. „Сьвітло, сьвітло!" — і полинув за ним; [illegible] тілько [illegible] у сїни, потім ще далї за бочку і [illegible]; нічого ніколи не [illegible] А метелик полетів [illegible] за сьвічкою так [illegible] скільки сили було в його тендітних крильцятах.

Аж ось він опинив ся у великій кімнатї; там сидїло за столом велике товариство. На столї була ясна-ясна лямпа — метелик аж оторопів від того блискучого проміня і безсилий впав на стіл, тріпочучи крильцями. Хтось із товариства хотів його прогнати з столу, але [illegible] опамятавши ся, знов зірвав ся й [illegible] кружляти понад лямпою, що раз [illegible] шими й меншими кружками; [illegible] бачити як найблизше те ясне [illegible] ким йому здавалась лямпа [illegible] він, що там життя стратить [illegible] чить смерть у сяєві? [illegible] тить мінить ся, — там сьвітло [illegible] там життя! Метелик летить [illegible] ближче до згубливого сьвітла [illegible] його згуба!

Даремно всї відганяли [illegible] ла. І от — метелик влетів [illegible] мінь. Тріск! Оце-ж йому [illegible] па спалахнула, а далї з[illegible] ти з такою самою [illegible] „Дурне створіння!" — [illegible] вариства. — Хто вел[illegible] вогонь? і жеруть його [illegible] дурному дурна й смерть [illegible]

А хиба-ж розумно [illegible] смерть, як би він на [illegible] ному льоху? Те сьвітло [illegible] але він рвав ся [illegible] сьвітла!...

Продаж державних земель.

Дістались до поміщеня слідуюче письмо: В стейті Оклагома дорогою публичної ліцитації зістане розпродана земля найбільше офірованому в слідуючих місцевостях і речинцях:

Кавнти:	Місцевість де буде ліцитація:	День ліцитації:
Bryan	Durant	Jan. 23. 1911
Atoka	Atoka	Jan. 25. 1911
Coal	Coalgate	Jan. 30. 1911
Pittsburg	McAlester	Feb. 1. 1911
Hughes	Calvin	Feb. 9. 1911
Latimer	Wilburton	Feb. 11. 1911
Haskell	Stigler	Feb. 13. 1911
Le Flore	Poteau	Feb. 16. 1911
Pushmataha	Antlers	Feb. 18. 1911
Choctaw	Hugo	Feb. 22. 1911
McCurtain	Idabel	Feb. 25. 1911

Ніхто не може купити нараз більше як 160 акрів управної землі або 640 акрів землі до иншого ужитку. Услівя: 25 процент ціни купна в день ліцитації, 25 процент за 6 місяців а 50 процент за дальших 18 місяців разом з 6 від сто від суми довжної. Близші всякі інформації уділить підписаний. — I. G. Wright, Commissioner to the five civilized Tribes, Muskogee, Okla.

Допись.

3 East Selkirk, Man., Canada.

Прошу ласкаво помістити в нашій возлюбленій „Свободі", що ми Русини-Українці зібрали ся дня 1-го січня с. р. на мітінґ, на котрім кількох бесідників захочували нарід до просьвіти. По великих заходах і безвпинних трудах кількох щирих одиниць, згодили ся люди заснувати читальню, до котрої вписало ся на разі 21 членів. Членська вкладка виносить: від дорослого мужчини 1 доляр річно, а від жінок, хлопців і дівчат 50 цнт. на цілий рік. Нашу сьвятиню науки назвали ми: „Читальня Просьвіти ім. Т. Шевченка." До читальняного відділу вибрані слідуючі урядники: І. Романиця, предс.; С. Каранько голова; М. Кинець, секр.; І. Васьо кас.; С. Іванчук бібліот.; Г. Кибич, орґанізатор. На початок запренумерували ми отсі часописи: „Канадийський Фармер", „Український Голос" і „Робучий Народ" з Канади; „Свобода" зі Злучених Держав; „Громадський Голос" з Галичини. Крім того замовлено кількадесять книжок з Руської Книгарні в Вінніпеґу і зі старого краю.

Здоровлю всіх читачів „Свободи" і желаю їм щасливого Нового Року!

Стефан Каранько.

Надіслане.

Спростоване викривленого твердженя отця Ардана.

1). Ваше твердженє що „Брацтво церковне сьв. Георгія не мало і не має права вибирати, ані посилати делеґата на Конвенцію Р. Н. С." є так ясне, що навіть сліпий єго бачить; але Ваше твердженє сьвідчить, що Ви не знаєте, що наше Брацтво, начеб відділ Р. Н. С. ч. 239, належачий до Брацтва церковного сьв. Георгія в Філядельфії, Па., не мав права вибирати делеґата, є зовсім нерозумне і ложне.

2). Лож єсть, що в нашім відділі єсть якийсь член неналежачий до Р. Н. С.

3). Лож єсть, що наш відділ приймає до церковного Брацтва сьв. Георгія якихсь членів; се зовсім не наше діло, бо ми приймаємо лише до відділу Р. Н. С.

4). Цілковита єсть лож, щоби у нас вибирали на конвенцію делеґатів не членів відділу Р. Н. С.

5). Заподане 90. старого або 89-ого нового параґрафу статутів Р. Н. С. єсть стріленєм кулею в пліт, позаяк ми всі свої обовязки сповняли; повинисьте бути заподати хиба § 121, стор. 35 Статута Р. Н. С., котрий однак також в нашім відділі є точно захований.

Так отже, Отче Ардан, не обороните своєї амбіції, закиданем нам сего, чого у нас не було і чого нема, але піддаликсьте в сумнів як раз, чи Ви після § 121 Статута Р. Н. С. були правним делеґатом.

Брацтво сьв. Георгія Відділ 239.

С. Вильчинський предс.,
Максим Шкодинський кас.,
Т. Грицей секр.

(Печать.)

Надіслане.

Відповідь Отцю Дмитрову на його спростоване дописи з Нортгемптон, Па.

Від часу мого побуту в Нортгемптон, Па. не здибав я в „Свободі" ані одної дописи про сю місцевість. Аж ось появилась маленька допись в ч. 50, тай сейчас дістала не аби яку відправу від о. Дмитрова, бувшого просьвітителя в Нортгемптон. Позаяк в тій дописи дописуватель не згадав про жадні просьвітительні заслуги о. Нестора Дмитрова, (бо й про пічні заслуги не говорилось) тому о. Дмитрів почув ся видно покривдженим, і дав спростоване, в якім підніс високо свої заслуги. По прочитаню того спростованя бачу, що о. Дмитрів забув про деякі свої заслуги просьвітительні в парафії Нортгемптон тому я, яко старий парафіянин доповню їх.

Мурашки по тілї чоловікови переходять, як згадаю про ті просьвітительні заслуги через 7 літ в Нортгемптон.

Описав би я їх якби се належало, але я робітний чоловік, тай якось не складає ся воно так на папір, як чоловікови просьвіченому.

Тому буду писати тільки про Вашу найбільшу заслугу, яку Ви положили в Нортгемптон. Именно: по Вашім відході два робітники через цілий день виносили „фляшкову" просьвіту з пивниці. — Чи то просьвіта?!?

Що до орґанізованя парафії, то Ви помилились! Се не Ваша заслуга, а о. Кешеляка і о. Поливки.

А що до виплаченя кілька тисяч довгу, (а не кількадесять тисяч, як Ви писали) то заслуги тут ані Ваші, ані Гаврила, ані Николая, а л е н а р о д у, бо він довг сплатив. Дальше що до окраси церкви — правда — украсилисьте, але не церков, лиш пивницю. Чиж з Вас такий просьвітитель, що стаєте в обороні тих хрунїв кураторів, котрі, наликавшись ачіщеної, приходили до Вашого офісу і товкли кулаками об стіл як „Ваші басове"?!

А що до Ваших заслуг для просьвіти ам. Руси, то віддаю се пів осуд загалу! Я лиш пригадаю Вашу просьвітительну статю під заголовком „Засуджені на смерть"!

Але грубо помилисьте ся, отченьку! Не нарід зістав засуджений, але такі просьвітителї духовні, як Ви!

Бо місто бути під правдивим владикою, вибралисьте собі за владику Гаврила і Николая... Пишете дальше: „Загарбалисьте силою церков і корт в Істон, Па. розсудить"! Чи з Вас такий просьвітитель! Нарід — то корт, бо народ поставив церков і вільно народови зробити що схоче, без корту навіть і без Вашої поради.

На тім кінчу! та коли схочете, то зможу дещо ще доповнити.

Нортгемптонський парохіянин.

Надіслане.

ДО ШАН. ПП. ВІРИТЕЛЇВ ФІРМИ П. В. РОВНЯНЕК І КО.

В послїдних днях звернуло ся много вірителїв фірми П. В. Ровнянек і Ко. з просьбою, як вони, яко вірителї, поступати мають. Кромі сего просили нас дневники **New Yorske Listy, Hlas Lidu** як рівнож і ц. к. Австрийсько-угорський ґенеральний консулят в Ню Йорку піднриняти акцію для охорони вірителїв і депозиторів згаданої фірми, щоб охоронити їх перед дальшими видатками, які з видобуванєм депозитів суть получені.

На тій підставі подаємо до відома слїдуюче:

1. Фірма П. В. Ровнянек і Ко. застановила свої виплати в Ню Йорку, Пітсбурґу і Унїонтавн і на жаданє властителїв перейшла в руки судового завідателя маси (Receiver).

2. Наслїдком сего застановлено всяку діяльність і фірма не принимає жадних вплат і не виплачує жадних депозитів.

3. Доходжуванє претенсій і депозитів на судовій дорозї не має жадного значіня і ми перестерігаємо кождого перед тим кроком, бо через то повстають лише непотрібні видатки. Передовсім звертаємо увагу на се, що через внесенє скарги ніхто не застерігає собі першеньства, а всї вірителї отримають рівну часть без огляду на се чи внесли скаргу, чи нї.

4. Цїлий маєток фірми зістане спроданий через судових завідателів а в той спосіб узисканий капітал процентово буде розділений між вірителїв. Позаяк найбільша часть капіталу є уміщена в реальностях, проте лїквідація буде вимагати довшого часу.

5. Всї домаганя мусять бути зголошені у судових заведателів, скоро тілько зістане заряджена розправа лїквідаційна. Кождий повинен затримати свою книжку вкладкову або поквітованє вплачених гроший, бо ті треба предложити при зголошеню.

6. Речинця зголошуваня домагань єще не означено, та він буде оголошений в ґазетах.

7. В наслїдок зазивів зі всїх сторін як рівнож просьби зі сторони редакцій денекотрих ґазет порішила дирекція нашого банку на нинїшнім, спеціяльно в тій цїли скликанім засїданю удїляти всім інтересованим і депозиторам безплатних пояснень і достарчити безплатно потрібних друків. Дальше наш банк єсть готовий кождому вірителеви виставити безплатно зголошенє враз з нотаріяльною леґалїзацією **Affidavit of Claim.**

Наколиб зайшла потреба правного заступства то наш банк зробить се безплатно через свій відділ правничий.

8. Щоби ніхто не спізнив речинця зголошеня, поручаємо всім вірителям і вкладчикам подати нам свої адреси, число книжки вкладкової або посьвідки як також високість суми, лично при наших касах, або письменно. Всїх тих, що подадуть нам свої адреси і домаганя, повідомимо завчасу, коли треба зголосити свої домаганя, удїлимо потрібних пояснень і достарчимо безплатно потрібних друків.

9. Збираючи все поручаємо слїдуюче:

а) Подати адресу і домаганє (вкладку або посилку) европейському банкови (**Bank of Europe First Ave. & 74th St., New York City**).

б) Скоро зістане заряджене поступованє лїквідацийне, повідомить европейський банк о тім всїх, що подали свої адреси і достарчить їм потрібних друків.

г) Зголошенє враз з книжкою вкладок або посьвідкою віддасть ся судовому завідателеви і тодї треба чекати на обчисленє гроший.

д) Кождий отже може сам полагодити свою справу без жадних видатків.

з) Позаяк знайде ся певно много людий, що схотять використати сю нагоду, проте зазначуємо єще раз, що нехай ніхто не поступає без намислу і не наражує ся на непотрібні видатки а цїлу справу розважно розбере і придержує ся наших вказівок.

е) Наші години урядові суть що дня від 9 до 3 по полудни, в суботу лише від 9 до 12 в полудне, а кромі сего в понеділки четверги і суботи від 7 до 9 вечером.

Ню Йорк, дня 6-го січня, 1911.

BANK OF EUROPE
First Ave. & 74th st., New York.

Йосиф Пітлік, директор.

Книжки надіслані до редакції.

Пропамятна книга. Перший український просьвітно-економічний конґрес, уладжений Товариством „Просьвіта" в сороклїтє заснованя, у Львові в днях 1. і 2. лютого 1909 року. Протоколи і реферати зредаґував Др. Іван Брик і Др. Михайло Коцюба. Львів 1910. Коштом і накладом тов. „Просьвіта" стор. 655+XV. Цїна брошурованого прим. 7 кор. а оправленого 8 кор. З пересилкою о 55 сот. більше. Зміст пропамятної книги такий:

П е р ш е з а г а л ь н е з а с і д а н е п р о с ь в і т н о е к о н о м і ч н. к о н ґ р е с у. Перше загальне засїданє. Привіти устні. Привіти письменні: а) з закордонної України, б) з буковинської України, в) з галицької України, г) від Українців з західних провінцій Австрії. Про орґанїзацію „Просьвіти" — реф. дра Евгена Олесницького. Плян конґресу. — С е к ц і я п р о с ь в і т н о-о р ґ а н і з а ц і й н а: Комісія І. Роля письменства в розвитку народів — реф. дра Івана Копача. Популярні видавництва, їх зміст і орґанїзація їх кольпортажі — реф. дра Єронїма Калитовського. Український видавничий рух в Росії за останнїх пятнайцять літ — реф. Василя Доманицького. Просьвітні видавництва — реф. дра Стефана Томашівського. Короткий огляд української популярної лїтератури в Галичині — реф. дра Івана Брика. Видавництва для дітий і молодїжи — реф. Константини Малицької. Як бороти ся з неписьменностію — реф. Онуфрія Солтиса. Неграмотність а народна школа — реф. Теодора Біленького. Просьвітна орґанїзація читалень і філій „Просьвіти" — реф. Захара Скварка. Ілюстрація популярних видавництв — реф. Івана Трупа. Як з'єднувати більше членів для читалень „Просьвіти" — реф. о. Володимира Кальби. Як ми збирали складки на народні цїли досї, а як ми їх збирати повинні — реф. Івана Боберського. Народна статистика — реф. дра Станислава Дністрянського. Народні бібліотеки — реф. Івана Кривякевича. — Комісія П. Народні забави та ігрища — Роля жіноцтва у розбуджуваню товариського житя на селї — реф. Ірини Бибчаківної. Орґанїзація товариського житя селян — реф. Інокентія Захаріїва. Значінє театру — і будова народного театру у Львові — реф. дра Евгена Олесницького. Погляд на теперішний стан пісенної творчости українського народу — реф. Філярета Колесси. Про хосенність прогульок — реф. дра Евгена Олесницького. Орґанїзація і значінє „Січий" — реф. дра Кирила Трильовського. Значінє руханкових товариств — реф. Івана Боберського. Орґанїзація „Соколів". — Туристика — реф. Альфреда Будзиновського. Пожарні „Соколи" — реф. Сеня Горука. Орґанїзація людового театру — реф. дра Льва Лопатинського. С е к ц і я г і ґ і є н і ч н о г у м а н і т а р н а. Суспільно-санїтарні потреби сільського люду — реф. дра Евгена Озаркевича. Поборюванє пошести недуг на селї — реф. дра Володимира Кобринського. Смертність дітий в нашім краю — реф. дра Теофіля Гвоздецького. Египетське запаленє очий (трахома) серед люду — реф. дра Ярослава Грушкевича. Сільські повитухи — реф. дра Маріяна Долинського. Дискусія і резолюції. Про поживу нашого люду — реф. дра Івана Горбачевського. Абстіненція від алькоголю а погляд на сьвіт — реф. Володимира Держируки. Вплив алькоголю на людский орґанїзм — реф. дра Івана Раковського. Алькоголь і законодавство — реф. дра Андрія Чайковського. Про братства тверезости — реф. о. Теодозія Лежогубського. Захоронки — їх значінє і розвій — реф. Наталії Кобринської. Орґанїзація міських захоронок — реф. Валерії Коцовської. Захоронки і приюти — реф. о дра. Дмитра Яремка. Вакаційні оселї — реф. Ольги Бачинської. Опіка над шкільною молодїжю поза школою — реф. дра Остапа Макарушки. С е к ц і я р і л ь н и ч о-е к о н о м і ч н а. І. Загальні рільничо-економічні справи. Загальний образ нашого господарського житя — реф. о. Антона Ґлодзінського. Вплив Польщі на економічний розвій України-Руси — реф. о. Тита Войнаровського. Будова водних каналів Галичині і їх вплив на добробут краю — реф. дра Михайла Корнелї. Меліорації — реф. Андрія Корнелї. На що треба зважати, щоби комасація була добре і справедливо переведена — реф. о. Стефана Онишкевича. Опіка над сезоновими робітниками і їх орґанїзація — реф. Івана Цапяка. П. Спеціяльні рільничо-господарські справи: Насінє, штучні погної, господарські знаряди і машини — реф. о. Йосифа Раковського. Промислові ростини — реф. Юрія Шумського. Годівля дробу — реф. Панька Гнатюка. Годівля кріликів — реф. Івани Бородієвич. Рибацтво в малих господарствах — реф. о. Юліяна Гумецького. Садівництво — реф. Григорія Метельського. Господарська рахунковість — реф. Юліяна Шумського. Ш. Заводові рільничі школи: Садівничо-господарське заведенє Товариства „Просьвіта" в Милованю — реф. дра Михайла Коцюби. Яка рільнича школа є серед наших обставин можлива і пожадана? — реф. о. Миколи Бачинського. Про заводові школи домашнього господарства для дівчат — реф. Ольги Жураківської. Секція пасічнича. Пасічництво у нас а за границею — реф. о. Юліяна Дуткевича. Орґанїзація пасічників — реф. о. Миколи Гошовського. Дискусія і резолюції. С е к ц і я к о о п е р а т и в н о-е к о н о м і ч н а. Початки розвою наших економічних інституцій — реф. дра Костя Левицького. Розвій руських інституцій кредитових в Галичині — реф. дра Теофіля Кормоша. Сільська кооперація на Україні російській — реф. Миколи Гехтера. Які зміни викликала кооперація в господарськім житю народів — реф. Льва Когута. Значінє кооперації для нашого народа — реф. Андрія Ільченка. Якої орґанїзації треба нашим хліборобам? — реф. Андрія Куриласа. Постуляти орґанїзаційні сільських кооперативних крамниць в Галичині — реф. Ярослава Литвиновича. Товариство для орґанїзації спільництва „Єдність" — реф. Івана Петрушевича. Домашний і фабричний промисл — реф. Миколи Голубінки. Гончарство і кераміка — реф. Гриця Лебіщака. Домашний промисл, його стан і дальший розвій — реф. Павла Придаткевича. Ткацтво і його значінє для нашого народу — реф. Антона Мусяновича. Сили води — реф. Віктора Лучкова. Друге загальне засїдане просьвітно-економічного конґресу. Спис учасників конґресу.

Книжка ся повинна находити ся не тільки в руках кождого орґанїзатора але й у всїх тих, що інтересують ся житем свого народа. Множество рефератів з області осьвіти, орґанїзації, культури, економії, гіґієни і т. д. опрацьовані фаховими силами, дадуть на довгий ряд літ певний підклад для плянової, систематичної роботи на народнім полї. Замовленя на „Пропамятну книгу" треба слати до канцелярії Товариства „Просьвіта", Львів, Ринок 10.

ЖЕРТВИ

на страйкерів в Westmoreland County, Pa.

На руки підписаного надіслали:
Відділ 7 Р. Н. Союза в McAdoo, Pa. . . . $25.00
Відділ 42 Р. Н. С. в Passaic, N. J. . . . $15.00
Разом — $40.00

Обом сим Відділам, що перші поспішили з матеріяльною помочію бідолашним страйкерам, складаю на отсім місці в імени нещасливих сердечну подяку. Всї инші Відділи нашої орґанїзації і всїх милосерних людий прошу надсилати свої обильні жертви в як найкоротшім часї, бо хто скоро дає, — два рази дає.

Дм. Капітула, предс. Р. Н. С.

НА УКРАЇНСЬКУ ГІМНАЗІЮ В РОГАТИНІ

зложили отсї жертви слїдуючі добродії з Перт Амбой, Н. Дж. в долярах:

о. Чаплинський 3·00, Григ. Демкович 3·00, Григор. Клим 2·00, Іван Козак 2·00, Іван Ваверчак 1·00, Николай Проць 1·00, Василь Заворотний 1·00, Василь Козак 1·00, Петро Клим 0·50, Дмитро Велнів 0·50, Василь Ґой 0·50, Вас. Сеньків 0·50, Ів. Сеньків 0·50, Гр. Сеньків 0·50, Ів. Попаца 0·50, Ів. Покришка 0·50, Ів. Бажан 0·50, Тимко Нагребний 0·50, Пилип Щуцький 0·50, Олекса Клим 0·50, Олекса Іванило 0·50, Василь Луців 0·30, Михаїл Лопушанський 0·25, Михаїл Гузар 0·25, Григор. Шкапій 0·25, Ілія Іванило 0·25, Григор. Ґелета 0·25, Михаїл Велнів 0·25, Іван Цимбалїстий 0·25, Казимір Шиманський 0·25, Іван Бардаль 0·25, Дмитро Луців 0·25, Олекса Бойда 0·25, Панько Проць 0·25, Михаїл Ралько 0·25, Михаїл Паснак 0·25, Григ. Ґелета 0·25, Антін Потюкевич 0·25, Симеон Іващишин 0·25, Іван Соломка 0·25. — Загальна сума 25 дол. 30 цент.

Збиранєм занимали ся: Григор. Демкович, Григорій Клим, Пилип Щуцький.

ВІД ГОЛОВ. УРЯДУ Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ.

Розмет за місяць грудень 1910.

Розхід за місяць грудень б. р. єсть: За померших членів або їх жени і за випадки калїцтва.

В.	234.	Могила Гриць	$1000.00
„	2.	Кохан Марія	1000.00
„	3.	Тиханський Дмитро	1000.00
„	39.	Михайлю Свабий	1000.00
„	30.	Ваврикович Іван	1000.00
„	121.	Ігнат Михайло	1000.00
„	95.	Тулай Семен	1000.00
„	14.	Сосенько Юліян	1000.00
„	72.	Рудавський Іван	1000.00
„	142.	Юриста Іван	500.00
„	152.	Василь Андрей, м. Анни	400.00
„	2.	Кохан Марія, ж. Василя	400.00
„	268.	Косцьо Варв. ж. Андр.	400.00
„	38.	Вовк Вероніка, ж. Мих.	400.00
„	66.	Павлик Роз., ж. Андр.	400.00
„	33.	Грех Зофія, ж. Івана	400.00
„	169.	Рабець Петро	300.00
„	34.	Стависький Стефан	100.00
„	3.	Фалат Дмитро	100.00
„	53.	Ґресняк Онуфрей	100.00
„	53.	Кода Семен	100.00
„	58.	Бунґа Василь	100.00

Разом $12.700.00
Платня Гол. урядників за груд. 270.00
Адмінїстрація Союза за грудень 296.78

Весь розхід виносить $13.266.78

Розмет платить 11.637 членів на ціле посмертнє (кождий по 1.07 цнт.) і 1599 членів на пів посмертного (кождий по 54 цнт.)

Крім того кождий член платить за орґан „Р. Н. Союза" по 10 центів, на Резервовий Фонд по 5 центів, на Народний Фонд по 1 центі, на Фонд Бідних по 1 центі, на Еміґраційний Фонд по 1 центі.

Член на ціле посмертнє платить 1.23 цнт. а на половину посмертного 72 цнт.

Дм. Капітула, гол. предсід.
А. Шаршонь, гол. касієр.
С. Ядловський, гол. секр.

„SWOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at 184 Hudson Street, New York, N. Y.

Published by The Little Russian Nat'l Union of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
184 Hudson St., New York, N. Y.

K. KIRCZOW, manager
184 Hudson St., New York, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y. under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА"
часопись для руського народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до старого краю на 12 місяців ... $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтара або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адреса:
„SVOBODA"
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Наслідки душевної темноти.

Якийсь Mr. Peter D. Blanner з Watertown, Conn. присилає нам до поміщеня в нашій часописи витяту з місцевої анґлійської ґазети новинку п. н. „Напад воплоченого діявола на дім фармера". Позаяк ся новинка є трохи за довга, ми витягаємо з неї найважнійші подробиці і подаємо їх під розвагу нашим читачам в надії, що вони будуть осторогою всім легковірним та забобонним людям.

В північнім Водертавні є невеличка фарма, а її властителем якийсь Мадяр, Андрей Бразі. Сусіди сего фармера кажуть, що Бразі є спокійною та роботящою людиною, а його жінка і діти тішать ся загальним поважанєм. До сього то Мадяра прийшов перед кількома днями якийсь волоцюга, з походженя Москаль (?— ред.), який має називати ся Майк Шайлес або Шайк. Сего то власне Шайлеса чи Шайка називає згадана новинка „воплоченим діяволом", бо й справді натворив він в родині фармера Бразого чимало діявольських діл... Своєю поверховністю та всілякими штучками загіпнотизував Шайк усю родину нетямучого фармера. І сьмішно і жалко робило ся на души міських радних (selectmen), коли нині божевільний Бразі став перед ними оповідати всі свої пригоди з волоцюгою Шайлесом. Шайлес подавав себе весь час за якесь надприродне єство: ходив по хаті якось не так, як люди; завертав страшно очима, викривляв неможливо своє лице, вимовляв хрипливим голосом якісь незрозумілі слова, варив собі в кітлику якусь чортівську юшку з корінців і взагалі поводив ся так, що з самого початку стероризував усю родину Бразого, котра виконувала сліпо усі його забаганки. Бразі впевняє, що не тільки він сам з цілою родиною, але навіть його корова збожеволіла... Шайк погуляв собі так пять днів, а за сей короткий час знасилував жінку Бразого і його дві маленькі дочки: 11-літну і 9-літну. Лікарі обавляють ся, що молодша дочка зістала заражена огидною та страшною недугою, яка відібєть ся тажко на її молоденькім орґанізмі, а може навіть зробить з неї досмертну каліку. Шестого дня рано велів собі Шайк дати гроші на шифкарту, бо він задумує вертати до старого краю. Бразі дав йому усю свою готівку 102 долярів. Шайк вдягнув на себе новісіньку загортку (overcoat) господаря, вложив на голову його плюшову шапку і вийшов острим жовнірським кроком з хати. Хлопці Бразого ішли за ним надзирцем аж до міста і бачили ще свого „гостя", як сідав на трамвай (стріткару) до Waterbury. Шайк бачив сих хлопців при всіданю і наказав їм остро, щоб вони не важили ся згадувати нікому про його у них „гостину" аж по новім році. Скоро тільки мнимий чорт опустив фарму, Бразі удав ся з жінкою до сьвященика в Ансонії з просьбою, щоби він змовив над ними відповідну молитву і вигнав з них злого духа... Сьвященик розвідав в чім діло і дав знати властям. В сей спосіб викрила ся уся та огидна історія з „воплоченим діяволом".

Згаданий на початку Peter D. Blanner пише в своїм листі до нашої редакції, що сей діявол за всі свої мерзені вчинки повинен бути строго покараний і що за ним пошукують вже відповідні власти. Хто попаде на який небудь слід сего Шайлеса чи Шайка і дасть знати про свої спостереженя на адресу радного (selectman): James Skilton, Watertown, Conn. — дістане нагороду в квоті **сто долярів**.

Після опису Бразого, сей волоцюга є мужчиною середної висоти, около 36 літ, важить 175 фунтів, з викривленими ногами і з великими вистаючими наростками (ґулями) на обох стопах, з чорними вусами і „двома божевільно виглядаючими плямами на його лицях". Мав ніби удати ся прямо на 141 Washington Street, New York, а звідси пароходом до Бремы.

„Being a Russian — каже в своїм листі Mr. Blanner — he may be more easily found by having characteristics and description in your paper". — Спасибі д. Blanner-ови і його однодумцям за таку прихильну опінію до нашої редакції і нашого народа... Чорт знає, хто був тим „воплоченим діяволом": чи справді Russian чи яка инша біда; а як се був Russian — то який: big, чи little?.. Бо наші славні Руснаки дуже люблять називати себе перед чужинцями чужим іменем: I am Russian. Sir! — Я пане, Москаль! Шукайтеж тепер, всі родовиті і штучні Москалі, за своїм братом! Лучаєть ся добра нагода заробити легко цілих сто долярів...

А для нас яка наука з сеї „високо-культурної" новинки? Не вірте в ніякі забобони, ані в ніяких „воплочених чортів"! Учіть ся, то й будете мудрі і ніякі Шайлеси чи Шайки не зроблять вас божевільними! Замість за килішок та шклянку, беріть ся за часопись та книжку, а тоді просьвічені чужинці не будуть сьміяти ся з вас, як сьміяли ся з дурного, некультурного Мадяра Бразого!.. Розумний, просьвічений чоловік був би відразу скрутив вязи „воплоченому діяволови", а дурного Мадяра покарав Бог тяжко за його „чужі боги", за забобонність.. Не даром то кажуть: дурня і в церкві бють...

Як боронять наш народ правдиві його заступники.

Раз-у-раз читаємо у наших часописях про се, як завзято заступають і боронять наш народ наші посли в парляменті у Відни або у соймі, у Львові. Читаємо про се, як народ наш одушевляє ся обороною своїх заступників, висказує їм численними вічами своє довіре, тисячами телєґрам впевняє їх, що стоїть твердо при них, уважає їх за одиноких своїх заступників. Наші заморські брати, у далекій, рідній Галичині, що мають численні дневники, суть в щасливім положеню, що можуть читати раз в раз друковані у них сї знамениті бесіди своїх заступників. Ми, Русини-Українці тут в Америці, що спромогли ся ледви на кілька тижневників знаємо про виступи наших послів, так сказатиб, доперва з другої руки. А річ природна, що найцікавійша річ, найпалкійші слова переповіджені другим, тратять незвичайно на своїй силї і виходять мляво. І тому то наша америцька Русь мусїла лиш вірити в слова, як її хтось переповідав про се, як то боронять наші посли народні права, але власними очима перекопати ся про се не мала нагоди. І тому то ми рішили ся перепечати одну з промов наших послів, щоб і наш загал зміг виробити собі понятє про виступи наших народних заступників у Відни.

Се булаб одна причина. Друга причина, яка не менче спонукує нас передати дослівно бесіду нашого посла, є безнастанно ширена москвофілами брехня, буцім-то весь наш український народ, всї його заступники і репрезентанти, се „ляцька інтриґа", зроджена і покликана лишень на се, „щоб служити Польщі." Низше наведена бесіда дасть хиба найлїпшу відправу таким брехунам.

Мову сю виголосив наш посол. др. Евген Олесницький в парляменті дня 2-го грудня 1910-го року. Вона звучить:

„Висока палато! Від дня відроченя лїтної сесії парляменту минуло вже близько пять місяців. За той час зайшли в політичнім житю Австрії такі події, вприснули такі питаня, до котрих обговореня і порішеня є покликаний парлямент. Палату замкнено як-раз перед рішенєм таких справ, як реформа податкова і сполучена з нею санація краєвих фінансів, як полагодженє питаня університетів, як справа дорожні, — а довга прогалина, яка наступила відтак в нарадах парляменту, відняла людности можність почути в тих многоважних справах голос репрезентації народної і дати їй почути свій голос.

З сторони правительства підносить ся часто проти опозиції заміт — а відчути його можна було також в що-йно виголошеній перед хвилею промові Ексц. Президента мінїстрів — що вона задержує праці парляменту і зупиняє всякі многоважні реформи, а саме реформу фінансову. Я управнений сконстатувати, що ціла вина, яку старає ся правительство звалити на опозицію, тяжить як-раз і виключно на самім правительстві. Адже ж не від опозиції — а від правительства залежить довгота періодів парляментарних і чудувати ся треба, що правительство, яке хоче парлямент так дуже бачити робучим, заряджує такі довгі ферії парляментарні. Ексц. мінїстер-президент старав ся се лиш в своїй промові виправдати, однак його арґументи мене зовсім не переконали. Від дня 22. грудня 1909 р., коли в парляменті зломано обструкцію, до дня відроченя парляменту мало правительство 195 днів до диспозиції, а кілько в тім часї було засїдань? Всего 45! (Слухайте, слухайте!) Від початку сеї сесії до дня скликаня парляменту послїдний раз уплинуло 398 днів — а кілько засїдань було в тім часї? Всего 68! І вже правительство по 22 грудни 1909 не може покликуватись на обструкцію — противно хиба сказати, що ся тактика, се несткликуванє парляменту є обструкцією, виміреною зі сторони правительства проти парляменту, яка знаменито заступає обструкцію парляментарну. (Оплески). Супроти сего можна сказати, що сей парлямент складаєть ся не з засїдань, а з павз і ферий!

З окрема що-до реформи фінансової то само правительство спричинило, що його проєкт відослано не до комісії податкової, як би се було належало, а до окремої нововибраної фінансової. Вибір сеї комісії і її уконституованє займило близько пів року часу — а абсентованє членів її, — належачих до партий правительственних, спричинило неспосібність сеї комісії до полагодженя сеї задачі. Одначе не опозиція а правительство і партії правительственні завинили безплодністю на тїй сесії.

З окрема причинилось до сего також

коло польське.

Правительство зрадили сим разом єго вірні союзники! (Притакуваня.) Невдячність нечувана, коли зважить ся, що як-раз підпорі сего правительства має завдячити коло своє значінє і вплив. Коло польське видвигнуло справу доріг водних і поставило її на вістрє меча. Колу польському не розходить ся так о канали, о виконанє закона про дороги водні — в які воно само не дуже вірить. (Заперечуваня на лавах польських і протести). Тим панам, що протестують, скажу, що як би вам дійстно на дорогах водних залежало — то не сиділи-б були тільки літ мовчки, як ту справу відтягано — а реґуляцію рік проваджено скандалїчно так, що она спроваджувала катастрофи для людности! Аж тепер ставите сю справу на вістрє меча! Колу польському ходило о що иншого. Воно потребувало якогось оклику, якогось средства, щоб з одного боку підреперувати власну повагу на вні, підкопану внутрішними револьуціями в самім колі, а з другого, щоб виграти се средство против правительства і приневолити його до пасивности, до дальшого невмішуваня в галицькі справи. Коло польське бачило і розуміло дуже добре, що як-раз під ту пору сподіялись в Галичині річи, супроти яких навіть зовсїм йому віддане правительство не могло остати пасивним — що переслїдуванє і кривдженє руського народа перейшло вже границї звичайного в Австрії безправства. Коло польське потребувало одначе средств і способів, щоб потягнути правительство до одвічальности по причині мнимого недодержаня обовязку і приневолити його тим способом до пасивности, до невмішуваня в галицькі справи. Се була правдива причина, яка велїла сїй партії, що тримаєть ся постійно правительства, на хвилю покинути се вигідне і поплатне становище. (Живі оплески.)

Лїтна сесія відрочена була 5. липня з причини італїйського факультету хоч мимо подій, які в тїй справі розіграли ся в комісії буджетовій, не було неможливим полагодженє справи в фінансовій комісії і в палатї. То само правительство занедбало скликати сесію для сеї справи в вересни, хоч мало до сего близько 3 тижнї вільного часу і хоч полагодженє сеї справи перед скликанєм соймів пожадане було в інтересї усїх країв. (Притакуваня.) З сего виходить ясно, що правительству не розходить ся о можність полагодженя сих много важних справ в парляменті, як радше о підкопанє парляменту, о можність обжалованя парляменту задля нечинности, а ся тактика правительства, яка особливо за теперішного правительства ярко манїфестуєть ся, зраджує його задушевні тенденції, усунути парлямент, виказати конечність його розвязаня і під сею покривкою завести абсолютну управу. (Притакуваня.)

Від лїтної сесії увійшла внутрішна полїтика Австрії в нову знамениу фазу: одно з найважнійших питань, яке дотикає народів Австрії, здаєсь наближити ся до щасливого розвязаня. Найважнійшою подією дня стали

конференції в Празї.

А хоч не довели вони до остаточного полагодженя то все таки не прорвалась нитка переговорів і се, що сталось, є на кождий спосіб частиною порозуміня обох народів в квестіях краєвої полїтики. Ми Русини бажаємо щиро, щоби сей великий спір чесько-нїмецький, який опанував ціле полїтичне житє в Австрії і немало впливає на хід парляменту, був раз щасливо і остаточно полагоджений. (Оплески.) Хибною однак і безпідставною була би надія, що полагодженє сего спору увільнить Австрію від змори національного розладу. Великий проблєм національний на сході держави, спір польсько-руський є для інтересів держави не менше важний і не менше шкідливий, як проблєм на півночи. І коли з боку правительства богато робить ся в напрямі полагодженя послїдного, та пасивність і рівнодушність правительства що до першого є тим більше неоправдана і тим більше для інтересів Австрії шкідлива.

Ми бачимо в двох напрямах велику ріжницю в трактованю справи чесько-нїмецької з русько-польською. По перше що-до становища сторін самих. В Чехії помимо заходячих великих контрастів замітна є деяка взаїмна уступчивість, пересьвідченє, що все таки мусить ся жити побіч себе і що неможливим є винищити другу народність. В Галичині стоять Поляки все на становищи, що їм удасть ся при помочи правительства і на основі того виїмкового становища, якого не має жаден инший нарід в державі, поневолити зовсїм Русинів, обернути їх лише в етноґрафічне понятє і позбавити руський нарід всякого полїтичного знаня. (Живі оплески). Се є ріжниця одна, а друга лежить в поведеню правительства. В Чехії задає собі правительство много труду і уживає всїх средств, щоби довести до порозуміня і полагодженя спору, в Галичині здало правительство все те на Поляків, котрі рядять в краю як можновладцї, без якогонебудь зглядну на інтереси другого народа.

В кождім иншім краю стараєть ся більшість, партія сильнійша, в відношеню до слабшої задержати бодай позори, вже не кажу справедливости, але приличности. У всїх соймах краєвих полагоджують ся принайменше формальні квестії на основі спільного порозуміня, на спільних конференціях представителїв клюбів. в яких беруть участь репрезентанти усїх народів і усїх партий.

В галицькім соймі

полагоджували ся доси такі справи виключно на польських конференціях з поминенєм репрезентантів Русинів. В конференціях таких брав участь не лиш маршалок краєвий, але і намісник, (слухайте! слухайте!), який інформував там Поляків про пляни і наміри правительства і брав участь в обговорюваню і ухваленю тактики против Русинів. І доперва сегорічна сильна обструкція руська приневолила Поляків до деяких зглядів приличности в тім напрямі. В галицькім соймі говорить маршалок зі своєї трибуни як представитель Поляків і в їх імени до Русинів як до партії противної і висказує погрози під їх адресою. Бачите панове, що сей стан річи в питанях навіть формальної натури, де розходить ся о саму лише приличність, виказує велику ріжницю між Галичиною та иншими краями, супротив якої справа порозуміня між народами виглядати мусить в Галичині инакше, як де инде.

Поляки панують однак не лише як можновладцї краю, вони ведуть також зовсїм окрему свою полїтику заграничну (слухайте, слухайте!). Побіч мінїстерства справ заграничних на Ballplatz істнує ще і польське мінїстерство справ заграничних, яке провадить полїтику заграничну, відповідну інтересам не австрийським а виключно польським (оплески). Задля сеї полїтики переслїдуєть ся український народний рух в Галичині, а висуваєсь і попираєсь партію, котрої якція вимірена є против українства, а котра помагає Полякам його поборювати; задля сеї полїтики маскуєсь і закриваєсь дійсні тенденції сеї партії зглядно одної її ґрупи, стараєсь представити єї консервативною і достойною довіря і яко таку против-ставити єї українському народному рухови. Се все дієсь із становища заграничної полїтики Поляків, які надіють ся за се відшкодованя за границею, а хоч на здійсненє тих надій нема на разї реальних основ, жертвують за се інтереси не лиш Русинів, але і Австрії, а австрийське правительство є так слабе або так засліплене, що сей дуалїзм в своїй заграничній полїтицї не лиш толєрує, але і підпирає.

Я вже згадав, що в тактицї теперішного правительства лежить підкопувати парляментаризм, рядити проти конституції. Ту мою гадку потверджують найновійші акти правительства, яких протиконституційний характер не підпадає жадному сумнївови. Ту належить передовсїм

становище правительства до справи реформи ординації соймової.

В хвили, коли справа стала предметом розправ в соймі і не лише Русини, але і польські партії признали загальне право голосованя одиноко можливою, духови часу і потребам людности відповідаючою єї основою, приходить правительство з заказом, з апріористичною заявою, що воно такої реформи не предложить до санкції. Таке становище правительства противить ся найпримітивнійшим понятям конституційним. Конституція не знає ніяких заборон. (Живі оплески!) Таке становище, таке противставленє автократизму правительства волї народній було би неможливе у правительства, котре респектує конституцію. (Голоси обуреня. Пос. д-р Евген Левицький кличе: Пане президенте, де є члени правительства!? Пос. Окуневський: Коли розходить ся о Чехію, то вони є тут. П. Діаманд: Пане президенте прошу перервати засїданє! Президент: Се не є причиною анї до перерви засїданя анї до перериваня бесіди). Таке становище правительства було би також і у нас неможливе, колиб наш парлямент не запродав стоїстичним інтересам більшости прав конституцийних, що їх виборoли своєю кровю предки наші! (Оплески!)

Яку цїль має така заборона? Не иншу, як лиш охорону пануючої доси в краю кляси, польської шляхти, яку загальне голосованє вимело із сеї палати, а яка находить своє послїдне прибіжище в курії більшої посілости галицького сойму. І на користь сеї кляси, котра довголїтною господаркою своєю довела край до пропасти економічної і заострила до неможливости відносини міжнародні, яка підупавши матеріяльно і морально, не може тепер стати підпорою анї правительства анї династії, на користь сеї кляси ломить правительство, конституцію і ставить ся в суперечність з всенародною волею, з всенародним бажанєм. (Оплески.) Се становище правительства є тим більше обурююче, що то само правительство приглядаєсь холоднокровно, як топчуть ся і нарушають ся права не одної кляси, а цїлого народа і не уважає відповідним заложити проти сего своє вето або спинити санкцію дотичних законів. Противно, те саме правительство предложило уже до санкції цїлий ряд законів, які не лиш нарушають найживотнійші запоручені конституцією права народа руського, але прямо ломлять конституцію, обмежують круг дїланя сеї палати і причиняють ся до витвореня в державі другої держави. І проти сього не здобулось правительство нїколи на вето! (Посол Др. Кость Левицький: Де є члени правительства, чи еще обідають? Доброго апетиту!)

(Дальше буде).

ЩАСТЯ.

Є на сьвіті щастя —
Та хто його має?
Воно, братя, по пустинях,
По лїсах блукає.
І зовсім здичіло,
Неприступне стало,
А зловити його в клїтку,
Також хісна мало.
Не хоче сьпівати
Нї нестись, нї грати,
А наробить стільки гною,
Що важко забрати...
Ось таке то щастя
Хитре, наче злодїй,
Лїпше за ним не глядати,
Се клонїт — тай годї!

В читальні.

(Дальше)

По перерві став говорити учитель. — „Я приступаю від разу до обговореня тою твору, який отець духовний принесли в собою до прочитаня. Сей твір — як ви вже чули на початку пан-отцевої промови — називасть ся „Наталка Полтавка“. Я осьмілю ся звернути вашу увагу на одну, дуже важну обставину. Коли вам, шан мої слухачі, попадеть ся з руки яка небудь книжка, ви шукайте наперед за назвиском тої людини, що сю книжку написала, с. є. глядайте за її автором. Імя автора ви мусите собі конечно затямити, бо як сього не зробите, то будете подібні до того чоловіка, що їсть хліб, але не знає чий... Меншу має провину той, що забуде назву книжки, ніж той, то забуде назвиско її автора. Прошу собі се запамятати.

„Автором „Наталки Полтавки“ є Іван Котляревський. Родив ся він 29. серпня 1769. р. на Україні в місті Полтаві, що лежить над лівобережним доплпвом Дніпра, Ворсклою. Батько Котляревського був магістратським урядником. Початкові науки побирав Котляревський дома, потім ходив до духовної семінарії, але не хотів бути попом і вступив до війська, а відтак сав наглядачем інститута для бідних дітей дворян (шляхти) в своїм родиннім місті, Полтаві, а опісля дістав це новий уряд: куратора полтавських шпиталів. Задля недуги і старости покинув в 1835 р. оба сї уряди і провадив тихе житє дома. Умер 29. жовтня 1838 р. проживши 69 літ і 2 місяцї.

„Котляревський був дуже милою й веселою людиною. Мав добре серце і незвичайний гумор та дотеп, а притім визначав ся великою осьвітою і знанем. Всї його любили та поважали; мав вільний вступ до найвисших домів, але він не заходив собі дуже з панами, а перебував найрадше у простих міщан та селян. Передягав ся часто в народну одежу і так ходив на вечерницї та досьвітки, де приглядав ся з близька усім народним звичаям і студіював докладно народне житє. Жив безженний в батьківськім домі над рікою, не маючи нікого, окрім двох родин підданих-кріпаків. Сим кріпакам дарував перед смертію волю, а усе майно роздав своякам і приятелям. Любив дуже драматичні штуки і постарав ся о те, що в Полтаві отворено аматорський театр, в якім він грав сам, понайбільше комічні (сьмішні) ролї. В сїм театрі виставив він пораз перший свою оперету „Наталку Полтавку“. Се було в роцї 1819.

Окрім „Наталки Полтавки“ написав Котляревський ще: „Перелицьовану Енеіду“, комічний водевіль „Москаль чарівник“ і „Оду до князя Куракина“, що був під той час губернатором в Полтаві. Найважнійший його твір, се „Вергілієва Енеіда“, котру він перелицював (странестував) на українську мову. Ся „Енеіда“ важна для нас тому, що се перший у нас твір, писаний живою народною мовою. Крім того має вона високу літературну вартість задля гумору і дотепу, задля вірного з'ображеня тодїшного українського житя, задля влучної сатири, задля видної людяности поета і инших прикмет. Імя Котляревського не згине ніколи. Предвидів се своїм віщим духом наш безсмертний Тарас, що таки зараз по смерти творця „Енеіди“ написав прехороший вірш „На вічну память Котляревському“. У сїм віршу так заповідає великий поет:

„Будеш, батьку, панувати,
Поки живуть люде;
Поки сонце з неба сяє,
Тебе не забудуть“.

„Оттак подав я вам, братя і сестри, коротку відомість про автора „Наталки Полтавки“. Сам Котляревський назвав сей твір українською оперою, але на ділї він є лише опереткою. Драматичний твір називаєть ся оперою тоді, коли всї виступаючі особи, замість говорити — сьпівають. Як дієві особи поперемінно говорять і сьпівають, тодї ся театральна штука є оперетою. Кождий драматичний твір може становити сам про себе одну нерозривну цїлість; тодї ми кажемо, що він має одну лише дію або один акт. Та ми маємо богато театральних творів, котрі дїлять ся на два, три або і кілька актів. Кожда поодинока дія кінчить ся тоді, коли спадає театральна куртина (заслона).

„Наталка Полтавка“ є оперетою в двох діях, але перша дія дїлить ся ще на дві осібні відслони, т. з. що в першій дїї спускаєть ся заслона два рази. Перша відслона першої дїї відбуваєть ся на сільській улиці, що веде до ріки Ворскли; друга відслона першої дїї відбуваєть ся в хатї вдови Терпилихи, а цїла друга дія (в тім случаю трета відслона) — знов на тій самій улиці, що в відслоні першій.

„Тут мушу ще додати, що кожда поодинока дія дїлить ся на осібні сцени або инакше яви. Кілько разів появить ся на сцені т. з. на театральних дошках якась нова особа (або і більше осіб) тільки буде в цїлій дїї осібних сцен або яв. Ява називаєть ся тому, що все хтось новий на сценї являєть ся. Так прим. в першій відслонї „Наталки Полтавки“ є 3 осібні яви (сцени), в другій 4, а в третій (в цїлій другій дїї) 11 яв.

„Тут міг би хтось спитати мене, чому Котляревський назвав сей твір „Наталка Полтавка“. Хто знає зміст сього твору, той відповість собі на се питанє сам. Українська дївчина Наталка є героїнею сьої оперети, а Полтавкою називаєть ся Наталка тому, що була родом з міста Полтави.

„В творі „Наталка Полтавка“ виступає всього шість осіб. Ось вони: Наталка, українська дївчина; Горпина Терпилиха, її мати; Петро, любовник (сужений) Наталки; Микола, дальший свояк Терпилихи; Возний, жених Наталки; Макогоненко, сельський виборний. Виборний, значить: голова сільської поліції, вибираний громадою.

„Тепер треба би подати вам короткий зміст сього твору і пояснити деякі менше у нас уживані або зовсїм незнані слова. Зроблю се радо, але вже другим разом, бо сьогодня було би і так за пізно, а ви вже певно умучені. Нинїшна лекція була трохи за довга, та се — як самі бачите — було тому, що ми оба з о. парохом пояснили вам усю річ з загального становища. На будуче будемо в подібних случаях подавати лише зміст даного твору і поясняти важнїйші слова. Через те наші лекції будуть о много коротші і більше практичні. Наша приповідка: кождий початок трудний — має і тут своє примінене, та я думаю, що ви сими першими початками нїяк не зразите ся і на слїдуючий раз заповните отсю салю по береги...

Учитель скінчив, а читальники, подякувавши прелеґентови за його виклад, розійшли ся вдоволені домів.

КАЛЕНДАР.

Січень.

н. ст.	Днї	Руські сьвята
12	Четвер	Анізи Муч.
13	Пятн.	Меланії
14	Субота	**Н. Р. Обр. Г. В.**
15	Недїля	**Перед Богоявл.**
16	Понед.	Малахії
17	Втор.	Собор 70 апост.
18	Середа	Навеч. Богояв.

Спростоване.

Отсим подаю до відома усїм, кого се тикає ся, що в справозданю „Сирітський Фонд Руськово Народного Союза“, поміщенім в числї 50 з 15-го грудня м. р. через ошибку переписувача вкрала ся мала неточність: іменно між поданими сирітськими фондами втягнено також: „по бл. п. Ґлуху Афтан. Scranton, Pa. $500.00“. Ся спротинська часть зістала вже виплачена опікунови, д. Мих. Босакови в повній сумі 500.00 дол. як про се сьвідчить Головна книга, в якій дотична позиція звучить:

„Сирітська часть по бл. п. Афт. Ґлух, від. 123, Scranton, Pa. з Юнія 1900 зістала виплачена опікунови, Мих. Босак в сумі $500.00“.

Слїдує печать:

L. R. N. U.
Paid
Mar. 14. 1910.
Dm. Kapitula
President.

Після того отже просить ся справити дотичне справоздане.

НОВИНКИ.

Редакція „Свободи“ желає всїм Русинам щасливого Нового Року і просить всїх разом і кождого з осібна не забувати за страйкерів в Вестморелянд навнтї і за приватнї українські школи в Галичинї. Поможіть потребуючим, то й Вам Бог поможе і з Новим Роком поблагословить!

⁂ **Спростоване.** В сьвяточнім (1-ім) числї нашої часописи пропущено під оповіданєм „Ялинка“ підпис її автора. Сим справляємо повисшу похибку, і подаємо до відома, що се хороше оповіданє написав оден з наших найбільше талановитих письменників, Михайло Коцюбинський.

⁂ Нюйорський німецький денник, „Morgen Journal“ з дня 4-го січня с. р. приносить таке: „Еміґранти рухають ся. Репрезентанти 26 країв були є представленєм у Вашинґтоні.“ (дня 8-го с. м.)

Щоб з'єднати собі поміч президента Тафта в справі здержаня ухвалюваня дальших протиеміґраційних прав, явили ся тут представителї 439 чужомовних часописей, виходячих в Америцї. Їх протест був звернений головно проти „Hay-Bill“ як рівнож проти депортованю еміґрантів. (Про сей біл була бесїда в числї 4. з 1910-го року).

В делеґації були заступлені слїдуючі краї: Арменія, Австрія, Німеччина, Бельґія, Болгарія, Хіни, Хорвація, Франція, Греція, Голяндія, Угорщина, Італія, Япан, Норвеґія, Данія, Польща, Румунія, Росія, Сербія, Ішпанія, Швеція, Швайцарія і Сирія“.

⁂ Звертаємо увагу наших читачів на поклик фонду „Рідна Школа“, поміщений на 1-ій сторінцї сего числа.

Як дбає про нашу осьвіту австрійська держава і наші „браця“ Поляки, видно хочби з того, що ми маємо лише 5 державних ґімназій, коли Поляки мають около 50 середних шкіл удержуваних з публичних фондів. Довгі роки Русини-Українцї в Галичинї добивали ся основаня нових ґімназій, та як би прийшлось їм так ждати поки їхнї домаганя будуть сповнені, то кепсько на сїм вийшли би. Тож почали закладати приватні середні школи. Заложили в протягу остатних двох років 6 середних шкіл, в яких побирає науку поверх 400 дїтий. Удержане сих приватних середних шкіл коштувати буде в 1910|11 роцї квоту до 200.000 корон. Тож треба нам амер. Українцям обильнїйше збирати датки і посилати для Краєвого Шкільного Союза на книжочку Тов. взаїмного кредиту „Днїстер“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

⁂ Стежні листи за ґрафом Бобрінським. Наші люди знають, що в 1908 р. їздив по Галичинї і Буковинї найбільший опікун наших москвофілів, та найлютїйший ворог всего що українське, російський посол, ґраф Бобрінський. За сим панком розписала тепер червонецька державна прокураторія стежні листи за промову виголошену 20. вересня 1908 р. в Сереті на Буковинї. В прилюдно виголошеній мові підбурював він присутних проти австрійського правительства, підюджував проти цїсаря та цїлости держави. На основі сего оскарженя розіслала отже прокураторія стежні листи, в котрих взиває всї уряди судові та поліційні в Австрії, щоби в разї появи ґр. Бобрінського на території Австрії, арештовано его і відставлено до суду в Чернівцях. Коли так, то сей опікун наших москвофілів не буде міг більше приїхати до Галичини, бо зараз попав ся-б до „Іванової хати“.

⁂ Сьвяткованє 50-лїтя смерти Шевченка. Доносять з Петербурга, що крім російської академії наук в Петербурзї прилюдне сьвяткованє Шевченкових роковин в марті сего року уладжує також російська академія штук красних. Підчас сьвяткованя академія уладжує виставу Шевченкових малюнків, вечерок, присьвячений памяти Шевченка, з промовами артистів, а також має на метї випустити Шевченкові малюнки окремим виданєм. В петербурській „Громадї“ відбули ся збори, на котрих обговорено справу уладженя Шевченкових роковин в Петербурзї. Завязав ся комітет, котрий має заняти ся програмою сьвята і инше.

⁂ Вінніпеґський Русин, Стефаник, який кандидатував при послїдних міських виборах на радного, перепав. Єго противник: Анґлієць Гавлер дістав 718 голосів, а Стефаник перепав меншостю 57 голосів.

⁂ О міліони по бельґійськім королї Леопольдї має ся небавом розпочати процес. Кн. Люіза внесла через свого брюксельського адвоката жалобу проти бельґійської держави і жадає звороту своїх 30 міліонів франків, а дехто каже, що процесова квота виносить 50 міл. франків.

⁂ Катоване політичних вязнів в Росії. Російська преса та деякі посли в думі піднесли справу знущаня над політичними перестунниками в тюрмах Вологди та Зарентуиня. Петербурська аґенція телеґрафічна поясняє се небезпекою зі сторони революціонерів. Вязничний заряд дізнав ся, що революційні орґанізатори зібрали великі суми на приготоване масової утечі політичних вязнів. Вязнї мали дістати багато отруї на отроєне дозорців. Сазанов, убійник Плєвого, дістав книжку, в котрій було 500 рублів. Грішми тими мало ся улекшити утечу деяких політичних вязнів. 10. листопада шеф тюрми в Зарентуші засудив кількох на кару тілесну. Против сего запротестували три вязнї отворенєм собі жил, а Сазанов зажив морфіни і умер. В Вологдї вибух страйк вязнів і аж по чотирох днях, коли загрожено їм буками, пішли до роботи. Колиж одного засуджено на заострене кари, товариші серед крику почали ломати двері. За се 59 покарано буками.

⁂ Украдена конституція. З Софії, столицї Болгарії, доносять, що при ревізії архіва болгарського „собранія“, переведеній перед кількома днями, замічено брак ориґінального документа першої болгарської конституції з. р. 1870. Сей документ підписали: тодїшний князь Александер Батенберський, всї міністри і члени тодїшної конституанти, скликаної до Тірнови. Уважано сей документ народною сьвятостю, тому ключі до зелїзної шафи, в якій его переховувано, находили ся постійно в руках директора болгарського народного банку. Хто і в якій цїли украв сей документ — годї на разї дійти. Безіменний донос, який довів до теперішної ревізії, велить здогадувати ся, що крадїжи довершено перед десяти роками. Чого то вже нинї не крадуть?...

⁂ Циганські жарти. В селї Мухівцї кременецького повіту, ходять по хатах цигани і упевняють селян, що під їх хатами лежать закопані червінцї, які стереже старий чорт. Цигани наливають в склянку води і показують там селянам чорта. Крім того они упевняють селян, що поможуть дістати червінцї, коли ті заплатять їм. І деякі селяни платять. Наприклад, селянка П. Кошак дала циганам 200 карб., всю живність, одіж то що, а селяни островські — 300 карб., одіж, білизну і инші річи. Після сего цигани домагались від них, щоби про се нікому не говорили, бо чорт їм повідривае голови і стали ворожити: заперли двері, затулили вікна, засьвітили сьвічки, положили на стіл хрест і євангелію, а хазяям сказали стати на „четвереньки“ а Кошаковій і Островським стояти. Кошак, простоявши і не одержавши обіцяних червінців, побігла до Островських і повідомила їх, що червінців не дістала а цигани втікли. Така то просьвіта на російській Волинї.

⁂ Ґенерал Райнбот під судом. Великий переможець революції на улицях давної столицї Московщини дістав ся під суд за вимушенє та дефравдацію. Користуючи ся своїм становищем побирав він хабарі, де лише удало ся. Від ріжних стоваришень купецьких, промислових, а навіть артистичних побрав він понад 20 тисяч рублів. З подібної суми, зложеної на цїли філянтропійні присвоїв він собі дві третини, а від властителїв домів сходин вимантив в ріжних часах 16 тисяч рублів. Перед сенатом боронив ся Райнбот тим, що, мовляв він, гроший тих ужив на узброєне поліції і для „добра вітчини“, а для себе не брав нїчого. При обнятю уряду поліція була лихо узброєна, усюди був нелад. Гроший треба було, а уряд не давав. З конечности вхопив ся він таких средств. Помимо сего „патріотизму“ сенат віддав справу судови.

⁂ Цікавий винахід. З Петербурга наспіла вість про дуже цікавий винахід. Професор тамошного технольоґічного інституту Росінґ, по 50-лїтній праци виступив з електро-телескопічним приладом, при помочи котрого можна, пробуваючи дома, бачити всьо, що наприклад дїєть ся в церкві, в школї і взагалї там, куди „електричне око“ буде звернене. Можна, як каже проф. Росінґ, бачити кождої хвилї, що дїєть ся на улици, контролювати рух на двірци, проникати морську глубину та оглядати на поли бою неприятельські рухи. Кождий фабрикант сидячи в своїй робітни, може бачити, що дїєть ся в кождім закутку його фабрики. Сими днями проф. Росінґ має в петербурськім технїчнім товаристві представити свій винахід. Був би се винахід справдї важний, але треба заждати, чи цїла та вість є правдива.

⁂ За „Ще не вмерла Україна“. В київській судовій палатї відбула ся дня 9. м. м. розправа проти українського письменника Олекси Коваленка за друге видане нотного твору „Ще не вмерла Україна“, в чім власти добачили провину. Боронив Коваленка адвокат з Харкова, Микола Міхновський. Розправа скінчила ся тим, що палата засудила обжалованого на 2 тижні кріпости а видане нот постановила знищити.

⁂ З українського житя в Росії. В харківськім університетї відбули ся дня 6. м. м. збори „Студентської Української Громади“, присьвячені 25. лїтному ювилею науково-громадянської праці Мих. Грушевського. По відкритю зборів д. Чепелянський передав „Громадї“ щирий привіт від проф. Мик. Сумцова, який дуже радий, що „Громада“ уміє шанувати таких діячів, як проф. Грушевський, і який дуже жалкує, що через незалежні обставини не може явити ся сам. Потім д. Згоральский прочитав реферат, в якім схарактеризував М. Грушевського, головним чином, як публіциста. Крім того референт торкнув ся значіня нашого вченого для Галичини. Проф. Грушевський стоїть в данім разї висше своїх попередників, які приходили до Галичини з російської України, але незабаром покидали її. Другий реферат читав д. Чепелянський, який схарактеризував проф. Грушевського як вченого українського, головним чином, як історика України, а не одної якоїсь частини її. Чепелянський, між иншим, надав велике значіне тому, що Грушевський йшов на чолї того напряму, який сприяє розірваню фізичного й духовного кордону між Україною російською та галицькою. Під конець зборів, проф. Грушевського вибрано одноголосно почетним членом „Студентської Української Громади“. — „Українська Громада“ у Варшаві уладила в днях 19 падолиста і 3 грудня м. р. літературно-музично-танцювальні вечерки, на котрих зібралось до півтретя сотнї Українців і людий прихильних українству. На першім вечерку мали прочитати реферат молодого галицького українського історика Крипякевича про Галичину з самого початку її істнованя до наших часів, але старшина „Громади“ запізнилась подати прошене про дозвіл на реферат, і читанє його відпало. Перша частина вечерків „Громади“ складала ся з сьпівів, музики, деклямації, а друга з танців і гуртових сьпівів. В невеличкій сьвітлиці поруч з салею, йде продаж українських книжок і портретів українських діячів. Тут же на стінї, прибраній плахтами, виставлена преса українська — галицька і російська. Вечерки відвідує ріжномапітна публика. Трафляють ся урядовці, вчителї; можна бачити чимало курсисток; буває сила студентів університетів, техніків, ветеринарів, члени „Громади“ являють ся з своїми родинами. Кождий почуває себе, як у рідній хатї, чує рідну мову, дїлить ся вражінями з земляками, коротко відпочиває душею на далекій чужинї і навертаєть ся до свого рідного. — В Петербурзї відбули ся загальні збори „Української Громади“. Збори вшанували повстанєм з місць бувших членів товариства Доманицького, Мацієвича, Прокоповича і д-ра Юркевича. Ухвалено взяти участь сьвяткованю Шевченкових роковин академією Наукового товариства. Серед петербурського українського громадянства — як доносить „Радї“ — йде розмова про українське наукове товариство в Петербурзї. — Думка ся стрілась із симпатією членів російської академії наук, прихильних до українства.

⁂ Недавно, як ми се свого часу доносили, згоріла в Нюарк, Н. Дж. фабрика, під якої звалищами найшло смерть 25 дївчат. Суд присяглих орік тепер, що за їх смерть відповідає стейт, позаяк не перевів права, що наказувалоб властителям фабрик завести средства охорони на случай якоїсь катастрофи.

⁂ Дня 29-го грудня м. р. в Пітсфілд, Масс. в будинку Морвуд Лейк Айс Ко. наступила ексцльозія парового кітла. 14 людий погибло на місци а 30 віднесло смертельні рани і покалїченя. Вина спадає на компанію, яка не уставила на кітлї найпримітивнїйшого приладу: манометра, так, що машиніст не знав, скільки є пари в кітлї.

⁂ Дня 29-го грудня м. р. в Будапештї при повитаню австро-угорських делеґацій перший раз від кількох десяток лїт не був присутним цїсар Франц Йосиф, лиш заступав його наслїдник престола. З того вносять усї часописи, що Франц Йосиф носить ся з гадкою в найблизшім часї зложити корону.

⁂ Робота! 1200 робітників треба сейчас при будові нової фабрики желїза в Watervliet, N. Y. коло Troy. Робітники ті будуть мати відтак першеньство до роботи в фабрицї, а також їх свояки. Чесні русини нехай голосять ся чим скорше, коли потребують роботи, бо русинів принимає ся найрадше. Удавати ся належить до осібно завязаного в тій цїли комітету на руки о. В. Меренькова пароха руського в Watervliet 2410 4th Ave.

СПРАВИ „Р. Н. СОЮЗА".

Покровитель і почетний член Р. Н. С.: Їх Преосв. Стеф. Сотер Ортинський, перший руський Епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8, Butler, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шарпонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Евген Гвоздик, Scranton, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Глова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Rainey, Pa.
С. Митренко, Olyphant, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Редактор:
Осип Стеткевич, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Управитель друкарні:
Константин Кирчів, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Головне Канцелярія „Р. Нар. Союза" находить ся під числом 123 Sussex Str., Jersey City, N. J.

ВСТУПАЙТЕ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

„Руський Народний Союз" — приймає членів до 45 літ життя.

Вступне після літ.

Р. Н. Союз платить:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1,000.00.

В разі смерти члена кляси „Б" (половину посмертного) $500.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" $200.00.

Посмертне за діти від $15.00 до $200.00.

В разі утрати: а) обох очий, ніг, або рук $1,000.00, б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпиталю божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатися також до братства, яке належить до Союза.

ДО ВСІХ ВП. СЕКРЕТАРІВ І ОРГАНІЗАТОРІВ ВІДДІЛІВ Р. Н. СОЮЗА.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали декларацій без виповнення сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій стороні декларації, позаяк такі не будуть приняті. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який иньший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню декларацій просимо на те уважати, щоби на декларації було подано, на яке посмертне член хоче належати, перечеркнене слово ціле або половину посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иншого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив, якої єсть віри. Не вистарчає сказати, що член єсть Русин або руської віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на декларації перед знак хреста, уміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах декларації.

Місячні справозданя т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів просимо виповнювати і присилати враз з деклараціями і розметом.

Від Головного Уряду Р. Народного Союза в Амери[ці]

Ч. 1594. КВІТ $220.00

на двіста двайцять долярів, котрі Уряд братства сьв. Володимира в Рамей, Па отримав як похор. копіта по Івані і Анні Дрозд з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Рамей, Па., дня 13. грудня 1910.
Уряд Братства.

Сьвідки:
Й. Ялечко.
Анд. Мовчан.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 58.
Копильчок Василь, предс.
Бунґа Іван, секр.

Ч. 1644 КВІТ $100.00

на сто долярів, котрі п. Василь Грiщенко отримав як надзвичайну запомогу ухв. XI. Голов. Конв. з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Елізабет, Н. Дж. дня 7. січня 1911.
Василь Грищенко.

Сьвідки:
Іван Петрочко.
Теодор Лисачок.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 65.
Юрко Кравец, предс.
В. Левчик, секр.

Ч. 1612 КВІТ $500.00

на пятьсот долярів, котрі п. Стеля Закевич отримала як сирітську часть по Івані Закевич з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Спанґлер, Па., дня 15. груд. 1910.
Стеля Закевич.

Сьвідки:
Сташко Войтанович.
Федор Цапяк.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 120.
Іван Венґрін, предс.
Михаїл Белей, секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

Ню Йорк, Н. Й., Тов. „Запор. Січ" відділ Р. Н. С. 117, повідомляє своїх членів, що на річнім мітінґу вибрано слідуючий уряд на рік 1911: І. Ганашівський, предс.; І. Білобрам, ф. секр.; М. Іванчук, рекорд. секр.; Ф. Дашкевич, кас. Зарівнож повідомляє ся всіх членів, що місячний мітінґ відбуде ся в суботу дня 14-го січня 1911 о год. 7-ій вечером, під ч. 137 Е. 7-ма ул. в Ню Йорку. — Адреса секретаря: 530 E. 18th Str., New York City.

Перт Амбой, Н. Дж., Тов. „Запорож. Січ" відділ Р. Н. С. 155, подає до загального відома, що річний мітінґ відбув ся дня 18. грудня. Вибрано слідуючий Уряд на рік 1911: Ів. Ваверчак, предс.; Мих. Обшарний, з. пр.; Іван Гучко, кас.; Мат. Баралецкий, з. кас.; Мих. Чумер, секр.; Ю. Левков, з. секр.; Ів. Ваверчак, кап.; Петро Лабуза, з. кап.; Д. Ґураль, дверн.; Фет. Пашуля з. дверн.; конт. комісія: М. Лісний і П. Щуцкий. Мітінґи відбувають ся кождої третої неділї по першім в галї Ваверчака 720 Charle Str. — Ів. Ваверчак, предс., Ів. Гучко, кас., Мих. Чумер, секр.

Філядельфія, Па., бр. сьв. Георгія, відділ Р. Н. С. 239, повідомляє, що річний мітінґ відбуде ся дня 15 січня с. р. в гали Катедральній. Всї члени під карою 1 дол. повинні явитись на сім мітінґу, понеже будуть полагоджені важні справи. Вибір нового уряду на рік 1911. Всї залягаючі з вкладками будуть в разї незаплачення їх на річнім мітінґу викреслені з Братства. — Т. Грицей, секр.

МінАду, Па., бр. сьв. Богородиці, відділ Р. Н. С. 7, подає до відомости, що днесь 2 січня на річнім мітінґу вибрано слідуючий новий Уряд: П. Рпфун, предс.; І. Придун, з. пр.; Дм. Капітула, кас.; І. Шквір, ф. секр.; М. Ковальчук. рек. скр.; І. Пухір і М. Постунак, дозорцї каси; Лешко Цїркот, дверн.; І. Пухір, І. Барнасевич, І. Придун, Ф. Геферт, М. Поступак і О. Сисак, дозорцї хорих; К. Поступак, Гр. Пшюк і П. Поступак, контрольна комісія; М. Біляк, кап.; Гр. Тіша, хорунжий. — Іван Шквір, секр.

Дукесн, Па., бр. сьв. Првмуч. Стефана, відділ Р. Н. С. 268, повідомляє, що річний мітінґ відбуде ся 15-го с. м. Кождий член мусить явити ся під загрозою кари приписаної статутами. Справозданя і вибір нових урядників. — Ст. Шипайда, секр.

Дерри, Па., бр. сьв. Ів. Крестителя, відділ Р. Н. С. 227, подає до відома, що вибрано слідуючий новий Уряд: В. Баран, пр.; К. Коземчак, з. пр.; М. Кухарик, скр.; М. Клим, з. скр.; Н. Курчак, кас.; Ст. Коземчак, з. кас.; Ст. Хома і Ю. Медвідь, контр. ком.; Ю. Гроцковян, кап.; Ів. Гочак, з. кап.; А. Коземчак, дверн.; А. Королевят, А. Майор і В. Козимчук, миров. суд: Ів. Максимчак і В. Пельц надз. хорих: М. Завірський і П. Вітів, хорунжі. Позамісцеві члени гроші мають посилати моні ордерами до Nestor Kurczak, Derry Pa.

Бервік, Па., бр. сьв. О. Ник. відділ Р. Н. С. 153, подає до відомости, що вибрано слідуючий новий уряд: М. Цебрик, пр.; І. Дубіль, з. пр.; С. Будзь, кас.; К. Баланда, з. кас.; Т. Бекисевич секр.; П. Зенич, з. скр.: М. Славич, Н. Лопушанський, К. Дбач. І. Мотиль доз. хорих; С. Саврук і І. Дубіль контр. ком.; К. Саврук записн.; І. Макар, дверн.; М. Малиновський, кап.; Т. Савчак, хорунжий. — Т Бекисевич, секр.

Маншестер, Н. Г., відділ Р. Н. С. 178, повідомляє, що вибрано слідуючий новий уряд: І. Захарко, пр.; Гр. Болюх, скр.; П. Марчак, кас. Адреса бр. H. Boluch, 154 Manchester St., Manchester, N. H.

Тейлор, Па., бр. сьв. О. Николая, відділ Р. Н. С. 92, подає до відомости всім своїм членам, так місцевим як і позамісцевим, що на дни 24-го м. м. зістав вибраний новий уряд: І. Трач, пр.; П. Молодечий, кас.; Н. Іванкевич, ф. секр.; Н. Марущак, скр. рек. Мітінґи відбувати ся будуть в „Union" гали в кожду трету неділю по першім, точно о годині пів до третої по полудни. — Н. Марущак, скр.

Алтуна, Па., бр. Непор. Зач. Пр. Діви Богор., відділ Р. Н. С. 145, подає до відомости, що на річнім мітінґу, дня 18. грудня вибрано слідуючий новий уряд на рік 1911: Г. Сеньків, пр.; П. Самсон, з. пр.; М. Гринь, кас.; В. Левицкий з. кас.; С. Мельник, скр.; П. Самсон, з. скр.; Н. Крамар, над. хорих; М. Робак і М. Кульчицкий, контр. ком. Мітінґи відбувають ся в першу неділю по чотирнайцятім кождого місяця. Член, що не платить належитоетий через два місяцї зістане вичеркнений з Братства і Р. Н. Союза. — Гр. Сеньків, предс., М. Гринь, кас., С. Мельник, секр.

Н. С. Пітсбурґ, Па., бр. сьв. Георгія, відділ Р. Н. С. 250, подає до відомости, що річний мітінґ відбув ся дня 11. грудня 1910, на котрім вибрано слідуючий новий уряд: Дм. Маційовський, пр.; С. Кос, з. пр.; І. Станко, секр.; І. Маслянник, з. скр.; В. Стадник. кас.; Й. Маслянник, П. Крайник і І. Цьоць, контр. ком.; С. Кусен і О. Міхалїк, опікуни хорих; А. Теро, кап.; П. Лавровський, хорунжий; В. Москаль, дверн. Мітінґи відбувають ся в другу неділю по першім кождого місяця в церковній галї на Стерлїнґ ул. Члени позамісцеві нехай зголошують ся на адрес секретаря: Іван Станко, Ohio Walley Bank, N. S. Pittsbnrg, Pa.

Елізабетпорт, Н. Дж. Тов. „Запорожська Січ", відділ Р. Н. С. 234, повідомляє, що річний мітінґ відбуде ся в суботу, 21-го січня 1911 р. Кождий член має явити ся. Справозданє касове з цїлого року і вибір нового комітету. Мітінґ відбуде ся в гали Цюрчака, під ч. 152 Савтпарк ул. о год. 7-мій вечером. — Андрей Кіценюк, секр.

Джерзи Сіти, Н. Дж. Тов. „Руський Молод. Клюб Поступовий", від. Р. Н. С. 70. подає до загальної відомости, що на річнім мітінґу, дня 27-го грудня 1910 зістав вибраний слідуючий новий уряд: Ст. Милянович пред.; А. Онисик секр. ф.; Ст. Костів секр. рекорд.; В. Костецкий кас.; К. Кирчів заст. пред.; Т. Пацала з. кас.; Тео. Лабовський, А. Ґела і А. Сандович контр. ком.; Т. Хвалик, В. Гвоздь, К. Курила, Ів. Вдовицький, О. Коцюба, Т. Павлина і Дмитро Пилип над. хорих; М. Сидор стар. капіт.; Й. Яремкович, В. Окпиш хорун.; Тео. Бігуняк і Ізаак Жила з. хорун.; М. Снадик, М. Соловій і Іван Юрич дверн.; орґанізатор Р. Н. С. і Тов. секр.: А. Онисик; бібліотекар М. Сидор стар. Мітінґи відбувають ся в перший вівторок по десятім в І-шім виділї, (на долинї міста) а в ІІ-гім виділї (на горі міста) відбувають ся мітінґи кождого 15. в місяци. Адреса: Ruthenian Young Men's Progressive Club P. O. Box 84, Jersey City, N. J.

Вілксберри, Па. Братство сьв. О. Николая, від. Р. Н. С. 99. подає до відомости, що дня 18. грудня 1910 р. відбув ся річний мітінґ на котрім вибрано слідуючий уряд на рік 1911: М. Музика пред.; В. Любінський з. пр.; П. Герман секр.; А. Шийка з. скр.; Ст. Чорній кас.; І. Музика з. кас.; П. Ґулька записник; А. Шкробяк, М. Допша, І. Добуш контр. комісія; М. Жуковський капітан; П. Ґулька, М. Фрут надз. хорих; Ів. Мельник, К. Борис і І. Дрозд хорун.; В. Зомчак господар, Р. Корнова і І. Вийванко дверн.; П. Герман орґанізатор. — М. Музика пр...

Ню Йорк, Н. Й. Братство сьв. Андрея Пер., від. Р. Н. С. 66. дає до загальної відомости, що на річнім мітінґу, дня 30. грудня 1910. вибрано слідуючий комітет: Ів. Лазорчик пред.; П. Вільховий секр.; Н. Ґарко кас.; Ник. Данилик з пр.; В. Глют з. секр.; Т. Пейко з. кас.; Вас. Дичко і Як. Драґан контр. комісія; Як. Цомпель і Ник. Фединяк доз. хорих; Сем. Павлик і Гр. Ванца дверники: Мітінґи Братства відбувають ся в пятницю по 10-тім кождого місяця в шкільній гали, ч. 500 E. 73 ул. (в горі міста) Перший мітінґ припадає в день 13. січня 1911. На сїм мітінґу всї члени Союза і Братства мають вирівнати свої залеглости. Всїх інтересованих повідомляє ся, що адреса Братства є: Peter Wilchowyj 308 E. 71th st. New York, N. Y.

Клівленд, О. Братство сьв. Ап. Петра і Павла від. Р. Н. С. 102. подає до відомости членам що на річнім мітінґу вибрано слїдуючих нових урядників: Гр. Волянський пред.; Іван Пудик з. пр.; В. Волянський кас.; Ів. Галущак з. кас.; М. Лазука секр.; К. Стадник з. секр.; — М. Лазука секр.

Рон, Па. Братство Преобр. Господ. від. Р. Н. С. 29. подає до загальної відомости, що дня 25. грудня на річнім мітінґу вибрано слідуючий уряд: А. Юрчак пред.; Гр. Озоґа секр.; Т. Гумек кас.; Т. Сморошка з. пр.; Т. Капліш з. секр.; С. Боднар, Ів. Ясвінський і Ст. Челак контр. комісія: Ів. Хромчак хорунжий; М. Суковацкий кап.; М. Вайна дверник. Мітінґи відбувають ся в кожду четверту неділю о другій годині по пол. в Волковій гали, в Ґановер, Па. Адреса: Harry Ozoga, Box 97. Rhone, Pa. Luz. Co. — Григ. Озоґа секр.

Ню Йорк, Н. Й. Тов. „Просьвіта", від. Р. Н. С. 204. повідомляє, що вибрано слідуючий новий уряд: О. Хомів пред. і Гаська Маґріль предсїдателька; В. Яремчишин з. пред.; Ів. Буґера кас.; П. Прокопів з. кас.; Гр. Максимців секр.; Ант. Буґера з. секр.; С. Чосник бібліотекар; Мих. Трач з. бібл.; Мих. Галушка госп.; П. Писарчук з. госп.; Я. Олинців капіт.; Ів. Ганц надз. хорих; Ів. Жовнїр з. надз. хорих; контрольори книжок: Сенько Сентий і Мих. Муда; тростіси: О. Хомів, М. Угорчак, Степан Чосник. В місяци січни і лютім буде приймати сь нових членів до Товариства без вступного, а до відділу Союза після статута. Товариство має свою власну бібліотеку, з котрої кождий член має право користати. Адреса брат.: Hrynko Maksimciw, 107 E. 8th st. N. Y.

Провіденс, Р. Ай. Братство Князя Данила, від. Р. Н. С. 73. подає до відомости, що на річнім мітінґу вибрано слідуючий уряд на рік 1911: О. Рекрут пр.; Д. Модь секр.; М. Поморянський кас.; І. Рекрут і Г. Микитин контр. комісія; М. Патикевич надз. хорих; М. Волович дверник. Нових членів буде приймати ся як передше, після статута. Мітінґи будуть відбуватись в третю неділю по першім. — Іван Рекрут секр.

Маганой Сіти, Па. Братство сьв. О. Николая від. Р. Н. С. 222. повідомляє, що на річнім мітінґу вибрано слідуючий новий уряд: Й. Качмарчик пр.; С. Ріпцюк з. пр.; М. Кохан секр.; К. Олинчук з. скр.; В. Красїрський кас., Н. Непийвода з. кас.; Ів. Качмар і В. Беднаровський контрол. книж.; А. Ґавра капіт.; Ів. Фалатович хорунж.; К. Лапчак і Ф. Славінський доз. хорих; В. Корінець доз. хор. в Маганой Сіти; Ст. Непийвода доз. хор. в Бок Мавтен; П. Тиньо доз. хор. в Ґілбертон; А. Хорош доз. хор. в Моріа; М. Перич дверн.; Дм. Гуменюк післ. Мітінґи по 1-ій год. в руській школї, як звичайно.

Скрентон, Па. Братство сьв. Василія, від. Р. Н. С. 229. подає до відомости, що вибрано слідуючий новий уряд: М. М. Югас предс.; Ст. Калакука з. пред.; В. Гайдич кас.; Г. Дзьобко секр. фін.; Д. Опеля секр. рекорд.; Я. Лушик, Гр. Скавінський і Сем. Романяк контр. комісія; Іван Зубаль гол. контр. хорих; С. Бобак хорун. Мітінґи відбувають ся що третої неділї по першім. — Г. Дзьобко секр.

Оголошене почтової щад[ниці] в стейтї Ню Джерзі.

Постмайстер з Рутерфорд, Н. [Дж.] просить нас оголосити слїдуюче по[відом]лене, яке було напечатане в ча[сописи] „Rutherford American" ч. 53 з дня [...] грудня 1910. Рутфордський постм[айстер] надіє ся, що наші люди, котрих є в [цїлій] околиці споре число, приймуть се [пові]домлене радо до відома і з него [скори]стають. Подаємо його в дословнім [пере]кладі.

„До прихильників Рутерфор[дського] почтового дистрикту, заключаючо[го] Rutherford, East Rutherford, Union Township, Wallington, Carlstadt, Woodridge і Lodi Township.

Почтовий банк щадничий б[уде] отворений правительством 3. січня 1911 (офісові години від 7 рано до 8 [вечер]) в почтовім будинку в Rutherford, N. [J.], щоби принимати депозити. Сї депозити [заґа]рантовані правительством Злучен[их] Держав. Депозитори виповнять відп[овідний] бляикет зголошеня, подаючи св[оє повне] імя і назвиско, адресу, вік і місце у[роджен]ня. По виповненю сеї формальн[ости] дістануть вони як посьвідку їх депо[зиту] почтовий цертифікат щадничий на [означе]ну квоту, якої не вільно буде пі[двисшати] або перенести аж до провізийної да[ти, озна]ченої на долішнім розі від лївої р[уки]. На сій посьвідці буде також подане [назвис]ко депозитора і його число. Ду[плікат] сего цертифікату буде переховуват[и ся в] почтовім офісї під доглядом само[го пост]майстра.

Відсотки в сумі 2 процент буду[ть ви]плачувати ся річно.

Меншої квоти від 1 доляра не при[й]має ся.

Кожда особа понад 10 літ в[іку може] бути депозитором на своє власне [імя].

Буде продавати ся 10-центов[і почто]ві карти щадничі і 10-центові [почтові] щадничі значки (марки), які тре[ба на]ліплювати на сю карту. Коли де[сять та]ких значків враз з картою предл[ожить ся] до „Postal Savings Bank Window" [яко де]позит, тоді ся карта і сї значки [зістануть] перечеркнені, а депозиторови ви[дасть ся] цертифікат на квоту одного дол[яра. Сих] карт і значків не можна буде пе[репроду]вати.

Вийдуть також осібні церти[фікати на] номінальну вартість 1, 2, 5, 10, 20 і 50 долярів. Нікому не вільно депо[нувати] більше як 100 долярів в однім м[ісяци і не] більше як 500 долярів в однім р[оці, вклю]чаючи в сю квоту і провізію. К[оли чиєсь] депозити виносять квоту $500, [то є обо]вязком депозитора виняти сей [депозит], або віднести ся до постмайстра [з письмен]ним жаданем, щоби він купив й[ому поч]товий щадничий банковий бонд [або дер]жавний бонд Злучених Держав, [котрий] підлягає праву відкликаня або [скасова]ня відповідно до рішеня правит[ельства]. Депозитори можуть витягати сво[ї відсот]ки і полишати капітал в депозиті, [або мо]жуть оставляти і процент, який [буде до]числювати ся до загальної суми.

З поважанем
Wm. H. Macka[y],
Postm[aster].

„Кнайпа"

(Образок з житя руських бурші́в).

II.

— Часть офіціяльна нарад замкнена, приступаємо до части неофіціяльної то есть „кнайпи" — кликнув голосно голова бурші́в.

— Славно! — відозвались гурмою бурші́.

— Прошу вибирати голову „кнайпи" — кінчив голова бурші́в.

Бурші почали сьпівати: „шукаємо сідателя, сідателя" — оглядаючись, хто би був найвідповіднійшим на сей уряд, як серед пісні кликнув один з бурші́в: най буде головою Насікомий!

— Славно! най буде Насікомий! — кликнули бурші і закінчували пісню словами „сідатель є".

Насікомий заняв презідиальне місце і так промовив:

— Панове бурші, я формально — що так виражусь — оголомшений сею честю, яку ви мені в тій хвилі зробили і не знаю, чи мої сили вистануть на се, щоби проводити як слід „кнайпі"...

— Скромний, скромний! — кликали бурші.

— Однак воля народа — продовжав усьміхаючись Насікомий — се воля Божа і я приймаю сю велику честь і буду старати ся відповісти вимогам сьвітлого збору... Але-ж, мої панове, хто з нас не був в галицькім соймі і не чув, як рутенські посли раз враз промовляють, що наш хлоп не має сировиці, соли для худоби, що йому через тоє дість ся кривда?...

— Кривда, кривда... відзивались сатирично бурші.

— Так кривда і нам дість ся — говорив вдоволений Насікомий — бо ми не маємо „контрапункта" або „противорічія", котрий помагав би голові „кнайпи" і дбав о порядок. Чи-ж не кривда нам, панове бурші?...

— Кривда, кривда! — кричали знов бурші.

— То-ж то видите, панове бурші, я в своїм великім розумі яко голова „кнайпи" вже давно се зміркував і розгадав, що поміж нами криєсь ся один великий талант, котрий вже сьміло може причислитись до дідів бурші́в, котрого заслуги на тім полі вже аж занадто звісні... а котрий буде найлучшим „противорічієм". А хто-ж есть тим чоловіком, як не наш возлюблений товариш Клінікер.

— Славно, славно, най буде Клінікер! — кричали радісно бурші.

— Мої панове — продовжав голова „кнайпи", на всіх ваших лицях виджу з того вибору безмежну радість, бо і справді вибір наш упав на чоловіка віддалого бурховству всім серцем... Хто-ж того не знає, що наш Клінікер се великий талант в граню карт, і що його здібностям білярдовим мусить цілий сьвіт віддати признаніє... А чи знаєте, панове, чому нам Клінікер ніколи на клініку не ходить? він то всьо робить для нашого добра, він не хоче собі псувати гумору, бо без його гумору і в нас би гумору не було... О в тім його заслуга, велика заслуга для цілого бурхівського роду!

Клінікер задоволений з такої апострофи звернений до него, засів на своє місце напротив голови „кнайпи", а Насікомий продовжав:

— Но, мої панове, на тім ще не конець, для доброї забави бракує нам ще одного функціонера, котрий би нам засьпівав пісню, — бракує нам „дяка". А хто-ж буде відповіднійшим на нашого „дяка", як не наш мастітний Куба?

— Куба добрий на дяка! — закричали бурші.

— Панове, вже то я згадував — продовжав Насікомий — що голова „кнайпи" має дуже великий розум а він теперсамі про те переконуєтесь хотьби і з того, що я віднік кандидатуру Куби на дяка. Він, панове, єдиний до того, хто має великі, то-ж і музикальні, а від книжки утікає, як від прокаженого повітря...

— Такого нам треба! — дали ся чути голоси бурші́в.

— То само хотів і я промовити, мої панове — нам такого треба, бо ми всі такі! Чи єсть хто поміж нами, щоби зробив в свій час іспити? Ні. панове, таких нема, з нас ніхто ще не зробив в тім згляді ганьби бурховському родови... Тому то ми радієсмо, бо ми певні, що перегрунтувавши всьо як слід, будемо тим лішими докторами, правниками і т. д. Вправді Галичина відказує на нас, що ми нічого не робимо, — але, мої панове, не робім собі з того — нічого, бо наш Baerenland се дуже дурний край, такий дурний, що хоть побудь у Відни рік, їдь до Галичини, пускай Pflanz-и і кандидуй на посла!...

— Славно! — ревіли бурші і як би мстили ся на своїх батьках, що в кождім листі, при кождім перекразі грошевім — дорікали їм їх неробством.

Незнаний читачам бурш Куба, був правником і сином богатого Бойка з стрийських гір, а хоть вже пару літ минуло від часу, як він вступив на університет, все-ж таки до книжки не брав ся — за то богато їв, пив, в карти грав — словом сказати — благоденьствував...

— Кінчу, панове — кликнув голова „кнайпи" — і взиваю бурша Jean-a, нашого славного ґеометра, щоби розділив столи на Ober, і Unterhaus, так щоби не тілько я мав над чим панувати, але і нашому достойному „противорічію" не ділялась кривда. Однак з огляду, що такий вимір мусить бути справедливий і забирає трохи часу, то-ж перериваю „кнайпу" на пять мінут і заряджую colloquium.

— Славно! — відозвались бурші і рушили ся з місць.

Хто-ж єсть той бурш Jean? спитає ласкавий читач. Бурш Jeana, єсть то собі звичайненький чоловік — кравець, що, діставшись між бурші́в, не міг опертись напрямови, який поміж ними водворив ся і кинув ся охочо в той вир буршювання. Розуму в него ніколи богато не було, про що вже і то сьвідчить, що замість звичайного „імярек" Іван — дав випиcати на своїй склеповій вивісці і картах візитових французьке Jean, з чого пішло його імя поміж буршами.

Пять мінут переминуло а „кнайпа" почала продовжатись.

Бурш Jean повідомив в кількох словах, де кінчить ся Ober — а де зачинаєть ся Unterhaus, а „противорічіє" Клінікер заявив, що покликав собі на „фуксів" на „одесную" бурша Панка а на „ошуюю" бурша Мікроса.

— Пісні, хочемо пісні! — кликали бурші.

Голова кнайпи встав і промовив: — „Народ жадає пісні, то-ж взиваю нашого дяка, щоби обдумав якусь пісню. По відсьпіваню зложить дяк справоздане з результату пісні, а опісля займе голос наше достойне „противорічіє" — товариш Клінікер.

„Дяк" — бурш Куба — роздав голос і почала ся пісня:

Ой зійшли ся всі бурлаки
До чужої хати,
Тут нам мило, тут весело
Разом засьпівати...
Рідний краю, хато рідна,
Годі вас забути,
Хоть на хвилю, радбим, рідні,
До вас полинути...

Яка-ж се чудова пісня!... але як звеніла вона між людьми, котрі не відчували тої чужини і „чужої хати" а опльовували, забули свій рідний край?..

Пісня закінчила ся, а дяк Куба почав слово:

— Панове бурші! наш голова „кнайпи" сказав дуже мудре слово, бо сказав, що я маю довгі уха. Панове, воно в дійстности так єсть, але довгі уха се ознака дару музикального, який я посідаю. Погляньте, панове! хоч я дириґував хором і сам сьпівав, все-ж таки дочув я моїми довгими ухами, що деякі члени нашого збору не сьпівали або зле сьпівали пісню. І так приміром наше „противорічіє" взяло в однім місци трохи за високо, бурш Панок сьпівав весь час через горло а бурш Jean не розтворив навіть уст в часі пісні. Тому я прошу, щоби „сьвітла коруна" (такий був титул голови „кнайпи") покарала всіх винуватих.

— Ви, панове бурші, — обізвав ся Насікомий — чули справоздане нашого незрівнаного дяка, тому я взиваю всіх винуватих, щоби покріпили ся пивом. Клінікер най кріпить ся до діяґоналі, Панок, доки дна „кріґля" не побачить, а Jean най випє всьо аж до дна.

— Накарані кріплять ся! — кликнув Клінікер — а „фукси" подивляють! — Бурші покріпили ся так, як було приказано, а голос заняв „контрапункт" Клінікер:

— Мої панове! вже то як я забираю слово, то ви всі переконані, що воно буде розумне. І в дійсности „противорічіє", подібно як „сьвітла коруна", не може ніколи нічого нерозумного сказати. Мої панове, я також формально оголомшений, бо виджу в Unterhaus-i таку славну персону як наш Вацьо. Хто з нас не читав його брошури „Культурна нужда въ австрійской Руси"?... книжка велика, отже тим самим мусить бути розумна. Я однак переконаний, що та брошура зовсім непотрібна і коли-б автор. замість брошури, помістив був в „Галицкой Руси" свій портрет, то цілий сьвіт мав би лучше зображену культурну нужду в австрійській Руси, як вона зображена в брошурі. Таке моє переконанє і за се, що Вацьо сьмів покарати сьвіт своєю брошурою, приказую йому, щоби кріпив ся аж до дна, а „фукс" „ошуюю" подивляти-ме, як Вацьо пє.

Вацьо покріпив ся, а Клінікер промовив дальше:

— Мої панове, в часі навзи вийшов я на хвильку з сеї салі і побачив, що один член нашого товариства став собі коло ляди і „клярував" з касієркою „жіноче питанє". Мої панове, мені стала ся тим велика кривда, бо все-ж я яко „противорічіє" старший і мені мала припасти ся роля. Тим злобним товаришом, що вдирасть ся в чужі права, єсть товариш Скот і я прошу „сьвітлу коруну", щоби його яко члена Oberhaus-у покарала Haust-ом аж до дна...

— Скот кріпить ся за вдиранє ся в права „противорічія" — кликнув Насікомий, а Клінікер кінчив:

— Дальше мушу заявити „сьвітлій коруні", що мій „фукс" „ошуюю" Мікрос став вже зовсім неможливим. Я гадаю, щоби вибрати спеціяльну комісію, котра розслідила-б, чи Мікрос можливий, а в противнім разі відвела його домів, до постелі.

— Річ нашого „противорічія" — говорив Насікомий — як бачу, зробила дуже добре вражінє і я мушу лише бесідникови поґратулювати і рівночасно наказую „противорічію" кріпитись аж до дна. Що до Мікроса, то мушу заявити, що тішить мене той поступ, бо скоро тілько Мікрос приїхав з Стрия, то страх хотілось йому реформувати нас. заводити відчити про „русалки" та „напади татарські", але тепер він вже уцивілізував ся і як бачимо, запив ся радикально...

— Радикально... зачув Мікрос і крикнув: Най жиють радикали!

— Славно! — кликнули бурші.

— Як бачу — промовив Насікомий — Мікрос навіть тоді вміє сказати мудре слово, коли єсть зовсім неможливим. Тож перше, чим виберемо комісію для справдженя, чи Мікрос можливий поміж нами, я з'ужиткую його мудрі слова і кличу: „най жиє партія радикальна!"

— Многая літа! Ще не вмерла Україна! — кликнули бурші і засьпівали гимн України-Руси.

. . . .

„Ще не вмерла Україна"... серед такого цинізму... Україно! Україно! — отсе твої діти!...

Лаврін.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 8 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛІВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 8 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошене мусить бути прислана [illegible] та в цілости. В противнім разі оголошене безуслівно не поміщ[illegible] Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також [illegible] марками.

3) Кожде оголошене мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошене несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всіх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошене, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тілько правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошене.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

Книжки

які можна дістати в друкарні „Свободи":

	цнт.
Америка	15
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з обр.	35
В Старім і Новім краю	25
Дещо про зьвірята	30
Еміґрант	15
Жовнір	10
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Спол. Державах	15
Зуб за зуб	10
Коротка Історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казка про Жидів	15
Книжка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Навернений грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	2.00
О підземних скарбах	25
Оповіданя	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Псалтир	1.00
Розмова Поляка з Русином	10
Релїґійні віровання	20
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Сонник	30
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Які то є люди на землї, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Руськo-анґлійський тлумач	60
Бог Надежда моя	$2.50
Хліб душі	2.50
Друг Душі	1.50
Друг Душі (в зв. опр.)	75

Пишіть на адресу:

Swoboda,

184 Hudson St., New York.

E 10